

[22.] tillskott av statsmedel jämväl åt kommissionslantmätare och vice kommissionslantmätare, som fortfarande utövade praktisk verksamhet.

Tillika anvisade riksdagen för detta och visst annat ändamål ett förslagsanslag å extra stat för år 1918 av högst 150,400 kronor. Beräkningen utvisar, att härav 64,000 kronor avsågos för ifrågavarande tillskott till krigstidstillägg m. m.

Ovannämnda av Kungl. Maj:t föreslagna och av riksdagen godkända tillskottsbelopp grundade sig därpå, att en väsentlig del av de praktiskt verksamma lantmätarnas tjänsteinkomster utgå efter lantmäteritaxan på grund av verkställt arbete och att vanligt krigstidstillägg icke finge beräknas å sådana inkomster samt att det ansågs befogat att genom tillskott ge lantmätarna gottgörelse för det krigstidstillägg de sålunda finge förlustiga. Tillskottet avvägdes därför i Kungl. Maj:ts förslag i överensstämmelse med reglerna för de av Kungl. Maj:t hos riksdagen då föreslagna krigstidstilläggen åt statstjänstemännen, dock utan beaktande av de tre ålderstillägg å 400 kronor varje, som kunna tillkomma distriktslantmätare. Sagda regler innefattade i huvudsak 15 procents tillägg å kontanta avlöningsförmåner, dock högst 600 kronor. Dåvarande departementschefen beräknade, av i statsrådsprotokollet vid förenämnda proposition närmare angivna grunder, att distriktslantmätare och extra lantmätare erhöles från arbeten enligt taxa dubbelt så stor inkomst som statsavlöningen å respektive 2,000 och 1,600 kronor eller alltså respektive 4,000 och 3,200 kronor och att deras totalinkomst sålunda kunde anslås till respektive 6,000 och 4,800 kronor. För bägge kategorierna skulle alltså nyssnämnda maximum å 600 kronor för krigstidstillägget komma i tillämpning och deras totalinkomst därefter uppgå till respektive 6,600 och 5,400 kronor. Det särskilda tillskott av statsmedel, som utöver de dessa kategorier av tjänstemän på grund av deras statsavlöning tillkommande krigstidstillägg å respektive 300 och 240 kronor krävdes för att uppnå 600 kronors dylikt tillägg, vore alltså respektive 300 och 360 kronor. För de 30 auskultanter, som åtnjota arvoden å 600 kronor från medel å ordinarie staten för lantmäteristaten i orterna, beräknade samme departementschef inkomsten enligt taxa till 2,400 kronor och alltså totalinkomsten av tjänsten till 3,000 kronor, varå 15 procent vore 450 kronor. Då härav 90 kronor erhöles såsom krigstidstillägg på grund av arvodet, krävdes tillskottsbelopp å 360 kronor.

Antalet distriktslantmätare är 110 och antalet extra lantmätare 40. För deras del krävdes ett tillskottsbelopp av tillhopa 47,400 kronor. För de 30 auskultanterna med arvoden å staten krävdes 10,800 kronor. Härtill kom visst belopp för de kommissionslantmätare eller vice kommis-

sionslantmätare, som icke anstälts å den nya staten men utövade praktisk lantmåteriverksamhet. Hela beloppet blev härigenom 64,000 kronor.

[22.]

Riksdagen vidtog den jämkning i Kungl. Maj:ts förslag beträffande krigstidstillägg till statstjänstemän, att förenämnda maximum å 600 kronor höjdes till 800 kronor. Någon ändring beträffande tillskottet för lantmäternas vidtogs dock icke på grund härav.

För de oavlönade auskultanterna föreslog Kungl. Maj:t i nämnda proposition beviljande av ett antal nya arvoden. Riksdagen, som godkände denna anordning, ökade antalet dylika arvoden utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, så att för år 1918 utgå — jämte ovannämnda 30 arvoden å staten — 96 arvoden å 600 kronor. Inalles finnas alltså för innevarande år 126 auskultantarvoden.

Lantmåteristyrelsen har nu i skrivelse den 10 november 1917, under förutsättning att krigstidstillägg av statsmedel komme att för löner och arvoden utgå till distriktslantmätare, extra lantmätare och auskultanter efter samma grunder, som kunde bliva bestämda för andra befattningshavare i statens tjänst, underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om tillskott till dessa belopp på grund av samma befattningshavares taxeinkomster. Efter erinran om oförmälda beräkningar och beslut år 1917 har styrelsen anfört huvudsakligen följande.

»Till grund för dessa beräkningar låg en utredning, varav inhämtas, att arvodena för förrättningar, som utförts efter myndighets förordnande, nedgått från 1,237,780 kronor i medeltal för åren 1903—1909 till 950,386 kronor i medeltal för åren 1910—1914 och till 816,240 kronor för år 1915; att medeltalet för åren 1910—1914 så till vida vore missvisande, som i detsamma inginge arvoden för en del förrättningar, som påbörjats före år 1910 och som därför skolat betalas efter den äldre, högre taxan; att arvodessumman för år 1915 däremot vore tillfälligtvis låg; att utom dessa förrättningar på grund av myndighets förordnande verkställdes även andra förrättningar; att för tiden före år 1910 saknades statistik därom, men att därefter årsinkomsten därav kunde anslås till 100,000 å 110,000 kronor; att inalles lantmäternas inkomster på grund av arbete enligt taxa således syntes kunna beräknas till omkring 950,000 kronor, samt att statsavlöningen, som oberäknat ålders-tillägg uppginge till 302,000 kronor, alltså för kåren tagen såsom helhet utgjorde knappt en tredjedel av dess inkomster efter taxa.

På sätt ovan meddelats uppgår det beslutade vederlaget för utebliven mot krigstidstillägget på statsavlöningen svarande förhöjning i taxan till 47,400 + 10,800 kronor eller 58,200 kronor. Detta belopp utgör endast 6.126 procent av ovanstående till 950,000 kronor beräknade bruttoinkomster av taxan.

Anledningen till att resultatet på detta sätt blivit för lantmäternas del otillfredsställande synes bero på trenne omständigheter.

Främst torde i denna del böra erinras om att uti ovan oförmälda beräkningar en förväxling synes hava skett mellan brutto- och nettoinkomst av taxan. Då man å ena sidan kommit till det resultat, att statsavlöningen utgjorde för kåren,

[22.] tagen såsom helhet, knappt en tredjedel av dess inkomster enligt taxa — vilket givetvis innebär att statsavlöningen uppgår till $\frac{1}{3}$ och taxeinkomsterna till $\frac{2}{3}$ av totalinkomsterna — men å andra sidan antagit, att distriktslantmätare och extra lantmätare erhöles från arbeten enligt taxa dubbelt så stor inkomst som statsavlöningen, har man nämligen uppenbarligen rört sig i förra fallet med bruttoinkomsten och i det senare med nettoinkomsten. Att beräkna det vederlag, varom här är fråga, å nettoinkomsten måste givetvis leda till ett otillfredsställande för att icke säga orättvist resultat. Det förhåller sig nämligen så, att distriktslantmätare och extra lantmätare hava utgifter för rit- och skrivbiträden, för kontorshyra, värme, lyse, telefon, rit- och skrivmaterialier, instrument och annan utrustning. Givet är, att dessa utgifter, vilka samtliga skola bestridas av tjänstemännen själva, under år 1917 ökats med långt mer än 15 procent, liksom att någon ersättning härför icke gives, om vederlaget beräknas å nettoinkomsten efter taxa.

Den andra anledningen till ovanberörda för tjänstemännens del ogynnsamma resultat ligger däri, att man vid beräkningen utgått ifrån ett maximum för krigstidstillägg av 600 kronor, under det riksdagen höjde detsamma till 800 kronor, vilket icke iaktogs vid riksdagens beslut beträffande ifrågavarande del av lantmäterikåren.

Slutligen torde böra erinras om, att flertalet auskultanter, som äro sysselsatta med praktisk lantmäteri verksamhet — alla utom 30 — icke erhållit något mot krigstidstillägg svarande vederlag. Såsom sådant kan nämligen enligt lantmäteristyrelsens mening icke räknas de arvoden till belopp av 600 kronor för varje, som anvisats till 96 auskultanter, utan torde dessa arvoden böra betraktas såsom en ersättning för den taxenedsättning, som skedde vid den nya organisationens genomförande, och de försämrade befordringsutsikter samma organisation medförde för de yngre tjänstemännen. Ovanberörda 96 auskultanter äga att under år 1917 bekomma krigstidstillägg med 15 procent å 300 kronor eller 45 kronor. Övriga auskultanter erhålla under år 1917 varken krigstidstillägg eller tillskott till sådant.

Ovanberörda omkostnader för verksamhetens bedrivande böra för en distriktslantmätare efter förhållanden, som gällde år 1914, beräknas i genomsnitt till 1,300 kronor och för en extra lantmätare till 900 kronor. Deras totalinkomster av taxa böra antagas vara respektive 4,500 kronor och 3,600 kronor. Deras nettoinkomster av taxa böra till följd härav beräknas till respektive 3,200 kronor och 2,700 kronor. Vid sådant förhållande och under förutsättning att maximum av krigstidstillägg och vederlag tillhopa — det senare i detta fall beräknat rättvisligen endast å nettoinkomsten av taxa — bestämts till 800 kronor, hade någon tillämpning av detta maximum icke ifrågakommit.

Med ledning av vad sålunda anförts torde vara tydligt, att ifrågavarande vederlag eller tillskott till krigstidstillägg för att lantmäterna skulle beredas samma förmån, som genom krigstidstillägget kommit andra befattningshavare i statens tjänst till del, lämpligen bort beräknas på följande sätt:

för varje distriktslantmätare	15 procent å	4,500 kronor	=	675 kronor,
» » extra lantmätare	15 » »	3,600 »	=	540 »
» » auskultant	15 » »	2,400 »	=	360 »

Detta utgör tillhopa för 110 distriktslantmätare, 40 extra lantmätare och 130 auskultanter 142,650 kronor eller 15 procent på 951,000 kronor.

Då såsom ovan meddelats till ifrågavarande tjänstemän endast anvisats

58,200 kronor, har ifrågavarande reglering alltså för dem medfört en förlust a 84,450 kronor. I själva verket har förlusten i fråga varit icke oansenligt större till följd därav, att omkostnaderna givetvis stigit avsevärt mer än 15 procent, vartill kommer, att bruttointäkterna av taxa under året säkerligen komma att uppgå till minst 1,000,000 kronor.

Sedan numera uppgifter finnas angående lantmätarnas inkomster av taxa för år 1916, har verkställd undersökning visat, att lantmätarnas inkomster av taxa i genomsnitt för närvarande kan beräknas till sistnämnda belopp. För år 1918 bör till sistnämnda belopp läggas 100,000 kronor till följd av den ändring i lagstiftningen rörande förfarandet vid avsöndring av jord, som vid början av sistnämnda år träder i kraft. För samma år kan alltså till grund för beräkningarna läggas en totalinkomst av taxa till belopp av 1,100,000 kronor.

Detta belopp bör fördelas mellan samma antal tjänstemän, som ovan uppgivits, dock med den ändring, att antalet auskultanter bör höjas från 130 till 150. Fördelningen bör lämpligen ske på följande sätt:

varje distriktslantmätare	5,000 kronor	eller för	110	550,000 kronor
» extra lantmätare	4,000	»	»	» 40 160,000 »
» auskultant	2,600	»	»	» 150 390,000 »

Summa 1,100,000 kronor.

Lantmäteristyrelsen anser, att ifrågavarande vederlag för år 1918 bör beräknas på grund av denna fördelning och utgå utan avkortning till samma procent som krigstidstillägg för samma år kan komma att utgå för andra befattningshavare i statens tjänst.

Som emellertid antalet auskultanter icke kan exakt uppgivas, synes det erforderligt, att blivande anslag får naturen av förslagsanslag. Detta är även betingat av hänsyn till de kommissionslantmätare och vice kommissionslantmätare, vilka ännu kvarstå i tjänsten och vilka torde böra behandlas analogt med vad som skett för år 1917. Under detta år har emellertid icke någon kommissionslantmätare eller vice kommissionslantmätare gjort framställning om avlöningsförbättring av det slag, varom här är fråga, och föga sannolikt torde vara, att under år 1918 så kommer att ske av flera än 2 à 3.»

Över denna lantmäteristyrelsens framställning har utlåtande den 14 december 1917 avgivits av 1917 års lantmäterikommission, som därvid anfört följande.

»Kommissionen anser sig kunna utgå ifrån såväl att krigstidstillägg kommer att jämväl under år 1918 utgå till dessa liksom övriga befattningshavare i statens tjänst som att de bestämmelser, vilka härom varda meddelade, icke komma att för den med praktisk lantmäteriverksamhet sysselsatta lantmäteripersonalen omfatta den del av densammas ersättning, som utgår på grund av gällande nådiga taxa på arvode för lantmäteriförrättningar. Då denna del av ersättningen till ifrågavarande personal är större än den, som utgår av statsmedel — de yngsta lantmäterianskultanterna komma även under år 1918 att icke uppbära något arvode av statsmedel och deras intäkter av taxan utgöra alltså deras enda inkomst av tjänsteverksamhet — anser kommissionen, att rättvisan bjuder, att personalen ifråga även å den del av ersättningen, som utgår efter taxa, bör få åtnjuta tillskott å krigstidstillägget och att

[22.] detta tillskott bör beräknas till samma procenttal, som kommer att bestämmas för krigstidstillägget.

Beträffande lantmäteristyrelsens förslag angående detta tillskott i övrigt, har kommissionen ingen annan erinran än att auskultanternas antal torde, på sätt kommissionen i annat denna dag avgivet utlåtande anfört, böra beräknas till 140 samt att någon ändring icke med nödvändighet synes påkallad uti den beräkning av taxainkomsten, som förekom i proposition nr 275 till 1917 års riksdag eller: för distriktslantmätare 4,000 kronor, för extra lantmätare 3,200 kronor och för auskultanter 2,400 kronor.

I likhet med vad som beslutats för år 1917, torde för åtnjutande av det tillskott till krigstidstillägg, varom här är fråga, i tillämpliga delar böra gälla de bestämmelser, som komma att meddelas angående krigstidstillägg, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa bestämmelser kunna vara erforderliga.»

I detta sammanhang vill jag erinra, hurusom statskontoret i utlåtande den 10 december 1917 angående ifrågasatt tillskott till krigstidstillägg åt statens lantbruksingenjörer på grund av inkomst enligt taxa, vilket ärende är analogt med det nu förevarande, dels ansett nettoinkomsten och icke bruttoinkomsten av arbete enligt taxa böra läggas till grund för tillskottet, dels ock framhållit, att hänsyn bör tagas till eventuella ålderstillägg, så att i förekommande fall tillskotten på grund därav vederbörligen reduceras.

*Departement-
schefen.*

Med anledning av vad lantmäteristyrelsen anfört beträffande 1917 års beslut om tillfällig löneförbättring för lantmätare vill jag först framhålla, att det icke synes mig lämpligt att i detta avseende betrakta kåren som en helhet. Varje grupp av tjänstemän bör behandlas för sig. Att statsavlöningen för hela kåren enligt lantmäteristyrelsens beräkning uppgår blott till $\frac{1}{4}$ av totalinkomsterna, under det att den för distriktslantmätare och extra lantmätare av departementschefen 1917 i överensstämmelse med principerna vid 1909 års omorganisation av lantmäteristaten beräknades till $\frac{1}{3}$, innebär ingen motsägelse, enär skillnaden förklaras av att lantmateriauskultanterna, vilkas antal är stort, uppbära inkomst enligt taxan men ingen statsavlöning utom 30 arvoden å 600 kronor. Varje procentberäkning för kåren i dess helhet av de i föl medgivna tillskotten blir därför lätt vilseledande. För distriktslantmätare, extra lantmätare och auskultanter med arvode å staten uträknades, såsom ovan är visat, tillskotten så, att de skulle motsvara 15 procent, dock med iakttagande av den av Kungl. Maj:t föreslagna reduktionen till 600 kronors maximum. Vad de oavlönade auskultanterna angår, framgår av dåvarande departementschefens yttrande, att han icke ansåg sig böra föreslå principens tillämpning å dem, varigenom de för beräknad taxainkomst av

2,400 kronor skulle erhållit 360 kronor varje, utan i stället, och särskilt med hänsyn till auskultanternas växlande tjänstålder, föreslog 40 nya arvoden å 600 kronor. Då riksdagen ökade detta antal till 96, hava således dessa auskultanter fått vida mer än de skulle erhållit, om blott vederlag för uteblivet krigstidstillägg å taxeinkomster medgivits, men förhållandena i övrigt lämnats orubbade.

Vad lantmäteristyrelsen i övrigt anfört i sagda hänseende föranleder iutet yttrande från min sida.

Beträffande därefter förhållandena under innevarande år finner jag det vara tydligt, att tillskott till det krigstidstillägg, som för detta år må varda medgivet den praktiserande lantmäteripersonalen på grund av statsavlöning, bör av enahanda skäl som i fjol beviljas denna personal på grund av inkomst enligt taxa. Denna taxeinkomst bör nu, såsom lantmäterikommissionen tillstyrkt, beräknas till samma belopp som i fjol. För tillskottet böra i tillämpliga delar gälla de regler, som varda fastställda för själva krigstidstillägget, och jag vill särskilt framhålla, att ålders-tillägg nu böra tagas i beräkning. Vad auskultanterna angår vill jag erinra, att arvoden för innevarande år finnas tillgängliga för $30 + 96 = 126$ auskultanter. Lantmäterikommissionen har ansett antalet auskultanter böra beräknas till 140, alltså 14 flera än som ha arvode. Jag vill erinra, att jag förut denna dag vid behandling av utgifterna under nionde huvudtiteln för år 1919 förordat ett förslag av lantmäterikommissionen, att för sistnämnda år måtte anvisas arvoden till inalles 140 auskultanter. Även om det faktiska antalet auskultanter innevarande år skulle överstiga 140, finner jag, med hänsyn till nyssnämnda förslag och då det för övrigt synes mindre nödvändigt att bevilja gottgörelse för uteblivet krigstidstillägg åt varje auskultant, även de allra yngsta, vilkas inkomst av arbete enligt taxa torde väsentligt understiga det för samtliga auskultanter beräknade medeltalsbeloppet av 2,400 kronor, antalet auskultanter, som må tillerkännas dylik gottgörelse, böra begränsas till 140. Alltså skulle 126 auskultanter få såväl krigstidstillägg å sitt arvode å 600 kronor som tillskott å ett till 2,400 kronor beräknat belopp av taxeinkomster, tillhopa alltså å 3,000 kronor, samt 14 auskultanter få gottgörelse allenast på grund av taxeinkomster å 2,400 kronor. Likaväl som tilldelandet av arvode tillkommer lantmäteristyrelsen, bör det tillkomma denna styrelse att bestämma, vilka 14 auskultanter, som böra erhålla nyssnämnda gottgörelse utan att åtnjuta arvode.

Liksom i fjol medgavs, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att kunna i särskilda fall medge tillskott av statsmedel till vissa lantmätare å gammal stat, som ännu utöva praktisk lantmäteriverksamhet.

[22.]

Såväl med hänsyn till ålderstilläggen som till de för krigstidstilläggen föreslagna bestämmelser i övrigt synes det anslag, som är behöfligt, böra få förslagsanslags natur. Verkställda beräkningar hava givit vid handen, att anslagsbeloppet lämpligen bör bestämmas till 250,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att under år 1918 må till distriktslantmätare och extra lantmätare ävensom till lantmäteriauskultanter med arvode, utöver krigstidstillägg på grund av lön eller arvode, av statsmedel utgå tillskott därtill på grund av inkomster för arbete enligt gällande lantmäteritaxa, beräknade för distriktslantmätare till 4,000 kronor, för extra lantmätare till 3,200 kronor och för lantmäteriauskultant till 2,400 kronor, allt för år räknat;

dels medgiva, att till 14 lantmäteriauskultanter, vilka icke åtnjuta arvode, må efter lantmäteristyrelsens beprövande utgå tillskott av statsmedel på grund av inkomster enligt lantmäteritaxan, beräknade till 2,400 kronor för år räknat;

dels förklara, att beträffande tillskott, som nu nämnts, de angående krigstidstillägg för innevarande år gällande bestämmelser skola i tillämpliga delar lända till efter rättelse, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som kunna vara erforderliga för tillämpning av dessa bestämmelser, med iakttagande dels att såsom dylikt tillskott icke må utgå grundanslag å 200 kronor till sådan befattningshavare, vilken på grund av lön eller arvode åtnjuter krigstidstillägg, dels ock att krigstidstillägg och tillskott därtill icke må tillhoppa överstiga det för krigstidstillägg medgivna högsta belopp;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må äga att, med tillämpning i den mån så ske kan av de angående krigstidstillägg för år 1918 gällande grunder, för samma år medgiva tillskott av statsmedel jämväl åt kommissionslantmätare och vice kommissionslantmätare, som fortfarande utöva praktisk verksamhet;

dels ock för nu angivna ändamål såsom tillskott till krigstidstillägg m. m. för vissa lantmätare å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av kronor 250,000.

[22.]

2. Lantmäteriuundervisningen.

Under återopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 82 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[23.]

Lantmäteriuundervisningen.

att till lantmäteriuundervisningens ordnande och bedrivande å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 16,000.

E. Rikets allmänna kartverk.

Diverse behov vid rikets allmänna kartverk.

Under återopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 91 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[24.]

Diverse behov vid rikets allmänna kartverk.

att i avbidan på den proposition angående anslag för diverse behov vid rikets allmänna kartverk, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å *tilläggsstat* för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av kronor 40,000.

F. Geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar.

1. Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m.

Under återopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 94 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[25.]

Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m.

[25.]

att till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 12,700.

2. Praktiskt-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län.

[26.]

Praktiskt-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 96 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande genom Sveriges geologiska undersöknings försorg av en praktiskt-geologisk undersökning av fjälltrakterna i nordligaste delen av Jämtlands län och i Västerbottens län, förnämligast för utredning av därvarande malmförekomster, å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 14,000.

3. Ökade reskostnader m. m. vid hydrografiska byrån.

[27.]

Ökade reskostnader m. m. vid hydrografiska byrån.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 98 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av ökade reskostnader m. m. för befattningshavare vid hydrografiska byrån å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa ett förslugsanslag, högst kronor 5,000.

4. Meteorologiska observationer å Pårtetjåkko.

[28.]

Meteorologiska observationer Pårtetjåkko.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 101 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utförande av meteorologiska observationer å Pårtetjåkko å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 3,500.

G. Veterinärväsendet.

1. Diverse behov vid veterinärhögskolan.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 104 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [29.]
Diverse behov vid veterinärhögskolan.

att för diverse behov vid veterinärhögskolan å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 65,000.

2. Diverse behov vid statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 107 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [30.]
Diverse behov vid statens veterinärbakteriologiska anstalt.

att för diverse behov vid statens veterinärbakteriologiska anstalt å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 25,700.

H. Diverse.

1. Inventering av odlingsjord å kronomarker i Norrland och Dalarna.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 118 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [31.]
Inventering av odlingsjord å kronomarker i Norrland och Dalarna.

att för inventering av odlingsjord å kronomarker i Norrland och Dalarna å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 90,000.

2. Kolonisation å vissa kronoparker.

[32.]
Kolonisation
å vissa krono-
parker.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anført under punkten 119 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående åtgärder för kolonisation å vissa kronoparker, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, å *tilläggsstat* för år 1918 beräkna för detta ändamål ett reservationsanslag av kronor 150,000.

3. Åtgärder i prisreglerande syfte.

[33.]
Åtgärder i
prisreglerande
syfte.

Såsom jag förut i dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under nionde huvudtiteln i korthet erinrat, har riksdagen med anledning av propositionen nr 282 den 23 april 1917 å extra stat för innevarande år för vidtagande i huvudsaklig överensstämmelse med i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet angivna grunder av åtgärder för nedbringande av prisen å spannmål, kraftfoder, konstgödsel, salt fisk, ved, brännrotv och potatis samt för bestridande av vissa kostnader för brödsädsregleringen och till oförutsedda utgifter i prisreglerande syfte å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 22,400,000 kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t finge därav under år 1917 låta av tillgängliga medel utanordna erforderligt belopp. Därjämte anvisade riksdagen särskilda förslagsanslag dels av 4 miljoner kronor för nedbringande av prisen å chil-salpeter och superfosfat under tiden intill den 1 juli 1917 och dels av 190,000 kronor för lindring under år 1917 av fraktkostnaderna vid vissa transporter av majs.

Av det förra av sistnämnda bägge anslag har anslagsbeloppet, 4 miljoner kronor, förbrukats. Det senare anslaget har icke kunnat användas, enär förråden av majs icke möjliggjort någon distribution därav till Norrland. Användningstiden för bägge dessa förslagsanslag är numera utlupen. Av det först härovan nämnda förslagsanslaget å 22,400,000 kronor hava under år 1917 av Kungl. Maj:t disponerats tillhopa 28,485,698 kronor.

Det bör anmärkas, att när dåvarande departementschefen den 23 april 1917 motiverade propositionen om sistnämnda anslag, den tid, för vilken de av honom omnämnda och till grund för beräkningen lagda prisregleringarna avsågos skola gälla, var olika för olika varor. För importerad spannmål beräknades prisreglering allenast för då inköpt vara, vilken delvis fanns lagrad i riket och delvis var inlastad i ångare, som lågo i utländska hamnar. Även för importerat kraftfoder beräknades prisreglering endast för då inköpta varupartier. Prisregleringen å konstgödsel gällde blott den kvantitet, som ansågs erforderlig för höstbruket år 1917. För salt fisk beräknades ett belopp även för prisreglering under det konsumtionsår, som började hösten 1917. För ved beräknades prisreglering för ett parti om 750,000 kubikmeter under nu innevarande bränslesäsong. Även för brännorv synes regleringen hava avsett innevarande vinters behov. För brödsädsregleringen beräknades ej något prisregleringsbelopp, men det framhölls, att eventuellt underskott borde täckas genom direkt anslag av statsmedel. Till vissa kostnader för brödsädsregleringens genomförande i orterna beräknades 1,500,000 kronor. Detta belopp torde huvudsakligen varit avsett för konsumtionsåret 1916—1917. För utsädespotatisen avsåg regleringen den potatis, som användes till sättning våren 1917. Av denna redogörelse framgår således, att det icke beräknats, att det då äskade beloppet skulle förslå till prisregleringar för hela konsumtionsåret 1917—1918.

Redan denna omständighet gör det under nuvarande förhållanden, då kristidens tryck icke blott fortfar utan i viktiga hänseenden blivit allt svårare, tydligt, att ökade medel krävas för fortsatta prisregleringar under nu pågående konsumtionsår. Detta har blivit desto nödvändigare, som det befunnits oundvikligt att anordna brödsädsregleringen sålunda, att flera tiotal miljoner kronor krävas för att förbilliga mjölet av inhemsk spannmål, vartill, som ovan nämnts, icke något belopp beräknats i det av 1917 års riksdag anvisade anslaget. Det synes mig därjämte ur budgetsynpunkt nödvändigt att nu beräkna prisregleringsperioden till utgången av innevarande år och icke blott till konsumtionsårets utgång vid början av hösten 1918. De summor, som kunna under innevarande kalenderår bliva behövliga till prisregleringar, uppgå huvudsakligen av nyssnämnda anledningar till så betydande belopp, att det synes mig icke kunna ifrågakomma, att Kungl. Maj:t skulle anvisa dem å det i fjol beviljade förslagsanslaget, vilket redan genom anvisningar under år 1917 överskridits, utan bör nytt anslag därtill äskas av riksdagen.

Emellertid synes det mig önskligt, att ännu något dröja med framläggandet för riksdagen av definitiv framställning i detta ämne. Det är

[33.] tydligtvis alltid svårare att verkställa beräkningar av detta slag, ju tidigare de göras, och detta är under nuvarande osäkra förhållanden i särskilt hög grad fallet. Tillsvidare torde prisregleringarna kunna fortgå på grundvalen av det redan av riksdagen beviljade anslaget, vars brist torde böra tagas i beräkning i den blivande propositionen om nytt anslag.

På grundvalen av preliminära uppgifter från folkhushållningskommissionen och med iakttagande, att något belopp även bör beräknas för prisreglering å bränsle, har befunnits, att till prisregleringar för år 1918 bör beräknas ett belopp av 90 miljoner kronor. Tillsvidare torde detta belopp böra i sin helhet upptagas under denna huvudtitel.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående anslag för år 1918 till åtgärder i prisreglerande syfte, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å *tilläggsstat* för sagda år beräkna ett förslagsanslag av..... kronor 90,000,000.

4. Beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor.

[34.] För beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor har 1917 års riksdag å extra stat för innevarande år anvisat ett förslagsanslag av 12 miljoner kronor ävensom medgivit, att Kungl. Maj:t ägde därav låta under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

Beredande
av lindring i
de mindre
bemedlades
levnadsvillkor.

Enligt preliminära uppgifter från folkhushållningskommissionens delegation för ifrågavarande anslag, vilket benämnes dyrtidsanslaget, har av samma anslag för perioden 1 juli—31 december 1917 anvisats till kommuner bidrag å i runt tal 8 miljoner kronor. Med ledning av inkomna ansökningar och i betraktande av de större svårigheter och behov, som kunde förväntas yppa sig under första halvåret 1918, antoges det för denna tid behövlige beloppet komma att uppgå till omkring 15 miljoner kronor. Inalles skulle sålunda för perioden 1 juli 1917—30 juni 1918 åtgå 23 miljoner kronor eller 11 miljoner kronor mer än anslagsbeloppet.

Då framställning nu torde böra göras till riksdagen om nytt anslag till fyllande av den sålunda påräkneliga bristen i anslaget, så vitt angår första halvåret 1918, bör auslag även äskas för enahanda ändamål för den senare hälften av innevarande år, så att anslagets använd-

ningstid sammanfaller med budgetåret. I avvaktan på erforderligt material för frågans närmare bedömande torde nu allenast visst belopp böra beräknas och anser jag det ytterligare behövliga beloppet böra för hela året 1918 nu upptagas till 18 miljoner kronor. [34.]

I enlighet härmed hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående anslag för år 1918 till beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å tilläggsstat för sagda år beräkna ett förslagsanslag av kronor 18,000,000.

5. Åtgärder för höjande av jordbrukets produktion.

Lantbruksstyrelsen har inkommit med framställning, att ett belopp av 3 miljoner kronor måtte anvisas till räntefria lån åt hushållningssällskap för utlämnande av förädlade utsäden till jordbrukare. Framställningen, som är föranledd av omsorg att säkerställa och uppdra avkastningen av innevarande års blivande skörd, har den 10 december 1917 remitterats till folkhushållningskommissionen, som ännu ej inkommit med utlåtande.

[35.]
Åtgärder för
höjande av
jordbrukets
produktion.

Från de sakkunniga, vilka jämlikt erhållet bemyndigande av mig tillkallats för utredning angående höjande av jordbrukets produktion, torde vissa förslag vara att inom kort förvänta. Det synes önskligt att för genomförande av de åtgärder, som med anledning härav må bli beslutade, medel finnas beräknade å budgeten.

För närvarande synes anledning saknas att beräkna särskilda medel för vardera av nyssnämnda, med varandra i närmaste samband stående ändamål, utan torde ett belopp böra beräknas för åtgärder i allmänhet för höjande av jordbrukets produktion. För beräkandet av det belopp, som må finnas erforderligt, finnes, utom beträffande nyssnämnda 3 miljoner kronor, inga hållpunkter. Jag anser, att beloppet bör tillsvidare kunna bestämmas till inalles 5 miljoner kronor, som torde böra betecknas såsom förslagsanslag. Chefen för finansdepartementet har meddelat mig, att, därest med anledning av blivande förslag från bemälda sakkunniga större anslag skulle finnas böra föreslås, budgeten icke torde lägga hinder i vägen därför.

[35.] På grund härav hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till åtgärder för höjande av jordbrukets produktion å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av kronor 5,000,000.

6. Täckande av vissa förskott.

[36.] Enligt vad statskontoret anmält, har nämnda ämbetsverk förskjutit följande belopp, vilka torde anmälas till ersättande av riksdagen under nionde huvudtiteln, nämligen:

Täckande av
vissa förskott.
(extra anslag.)

kostnader för fattigvårdslagstiftningskommittén	kronor	20,016: 59
kostnader för hemslöjdskommittén	»	5,734: 36
kostnader för uppskattning av arrendeavgift till kronan för jordägarandel i åtskilliga gruvor	»	230: 50
kostnader för skogslagstiftningskommittén	»	15,948: 75
kostnader för sakkunniga för utredning rörande förvaltning och skötsel av kronans och andra allmänna skogar i mellersta och södra delarna av riket m. m.	»	98: 35
kostnader för sakkunniga för utredning av frågan om upplåtelse av kronojord till egna hem	»	16,307: 68
kostnader för sakkunniga för utredning angående en förändrad bokföring rörande statens domäner m. m.	»	132,573: 57
kostnader för sakkunniga för utredning beträffande ändringar i gällande bestämmelser angående utarrendering av kronans jordbruksdomäner	»	1,058: 51
kostnader för sakkunniga för utarbetande av plan till undersökning av statens för kolonisationsändamål tillgängliga och tjänliga marktillgångar inom de sex nordligaste länen	»	36,755: 79
kostnader för norrländska kolonisationskommittén ..	»	105,448: 88
kostnader för sakkunniga för utredning om tillgodogörandet av kronans fisken och jakten å viss kronomark	»	5,001: 42
kostnader för 1916 års torvkommitté	»	21,239: 50
kostnader för sakkunniga för utredning av frågorna om inrättande av spannmålslagerhus och kylhus ..	»	27,479: 88

kostnader för sakkunniga för utredning rörande höjning av maximipriset för socker m. m.	kronor	1,406: —
kostnader för lagerhusbyggnadskommissionen	»	15,755: 72
kostnader för sakkunniga för utredning angående nya fodermedel m. m.	»	5,183: 80
kostnader för sakkunniga för utredning angående främjande av trädgårdsodlingen	»	661: 10
kostnader för sakkunniga för utredning om ändrad organisation av lantbruksstyrelsen m. m.	»	1 757: 49
kostnader för 1917 års lantmäterikommission	»	3,464: 70
kostnader för sakkunniga för utredning om elektrifiering av landsbygden	»	10,000: —
vägs katt för regala laxfisket i Torne älv	»	379: 92
utskylder för staten tillhöriga tomter å fiskelägena Hunnebostrand och Bovallsstrand	»	2: 65
kostnader för undersökning rörande olovligen tillkomna lägenheter ovan odlingsgränsen i vissa socknar i Norrbottens län	»	6,601: 31
kostnader för utredning angående åtgärder för upplåtande av lägenheter ovan odlingsgränsen i Västerbottens läns lappmark	»	2,111: 55
kostnader för militärkommenderingar till hämmande av skogseldar	»	64,694: 60
kostnader för täckande av brist för år 1916 i stuteriöverstyrelsens expensanslag	»	600: —
kostnader för täckande av brist för år 1916 i lantmäteristyrelsens anslag till extra tjänstemän och biträden m. m.	»	2,000: —
fyllnad i lantmäteristyrelsens anslag för år 1917 till extra tjänstemän och biträden m. m.	»	4,150: —
expensmedel vid Kolleberga, Grönsinka och Bispgårdens skogsskolor	»	934: —
reskostnader för torvtjänstemän under år 1916 m. m.	»	109: 97

eller tillhopa kronor 507,706: 49.

För jämnande av tilläggsstatens slutsumma torde detta belopp böra höjas till 507,775 kronor. På grund härav hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[36.]

att till täckande av ovan omnämnda av statskontoret förskottsvis bestridda utgifter anvisa å tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag, högst kronor 507,775.

7. Täckande av vissa förskott under november och december månader år 1917.

[37.]
Täckande av
vissa förskott
under novem-
ber och de-
cember måna-
der år 1917.

I enlighet med vad chefen för finansdepartementet utvecklat vid den redogörelse för förskottsväsendets avveckling, som han lämnat den 31 december 1917, bör å tilläggsstat för år 1918 upptagas visst belopp för täckande av de förskott, som kunna hava utbetalats under november och december månader år 1917. Beloppet av dessa förskott har ansatts böra beräknas till ungefär en sjättedel av vad som för tiden 1 november 1916—31 oktober 1917 anmälts till ersättande av riksdagen.

I enlighet härmed hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av vissa förskott under november och december månader år 1917 å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag, högst kronor 90,000.

8. Förstärkning av förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar.

[38.]
Förstärkning
av förslags-
anslaget till
rese- och
traktaments-
penningar.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatsens nionde huvudtitel anfört under punkten 123 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst ... kronor 300,000.

9. Kostnader för kommittéer m. m.

[39.]
Kostnader för
kommittéer
m. m.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatsens nionde huvudtitel anfört under punkten 124 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till kostnader för kommittéer, kommissioner och utredningar genom sakkunniga å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av kronor 150,000. [39.]

10. Förstärkning av reservationsanslaget till extra utgifter.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 125 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [40.]
Förstärkning av reservationsanslaget till extra utgifter.

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 10,000.

11. Löneförbättring åt vissa vaktmästare m. fl.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 127 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [41.]
Löneförbättring åt vissa vaktmästare m. fl.

att i avbidan på den proposition angående löneförbättring åt vissa vaktmästare och med dem jämförbara befattningshavare, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag, högst kronor 18,000.

12. Extra lönetillägg.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av frågorna rörande regleringen för år 1919 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel anfört under punkten 128 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [42.]
Extra lönetillägg.

[42.]

att till beredande i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag angivna grunder av extra lönetillägg för år 1918 åt en del tjänstemän vid under jordbruksdepartementet lydande stater å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av..... kronor 1,000.

13. Krigstidstillägg och krigstidshjälp.

[43.]
Krigstidstillägg och krigstidshjälp.

Under åberopande av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om beredande under år 1918 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående beredande under år 1918 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å *tilläggsstat* för sagda år beräkna ett förslagsanslag av..... kronor 1,100,000.

Summan av de utav mig nu tillstyrkta anslagen å tilläggsstat för år 1918 under nionde huvudtiteln uppgår till 117,348,600 kronor.

Statsrådets övriga ledamöter instämde i vad departementschefen sålunda hemställt.

Hans Maj:t Konungen täcktes därtill lämna bifall; och skulle utdrag av detta protokoll överlämnas till finansdepartementet såsom ledning vid uppgörandet av förslag till tilläggsstat för år 1918.

Ur protokollet:
Eric Paulson.

Innehållsförteckning.

		Extra anslag Kronor	Sid.
A. Lanthushållningen.			
[1.]	1. Diverse behov vid centralanstalten för försöks- väsendet på jordbruksområdet	40,000	2
[2.]	2. Tillskott till krigstidstillägg för lantbruksingenjörer	21,000	4
[3.]	3. Reparation å en byggnad vid hovbeslagsskolan vid Alnarp	1,400	9
[4.]	4. Täckande av brist å lantbruksinstitutets vid Ultuna expensanslag	10,000	9
[5.]	5. Täckande av brist å lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp expensanslag	11,600	10
[6.]	6. Trädgårdsskolan vid Adelsnäs	2,000	11
[7.]	7. Vandringsrättare	3,000	14
[8.]	8. Förstärkning av reservationsanslaget till hästavelns förbättrande	223,000	14
[9.]	9. Förstärkning av allmänna avdikningsanslaget . . .	200,000	19
[10.]	10. Åtgärder för torvtillgångarnas tillgodogörande . . .	150,000	19
[11.]	11. Ökade reskostnader för torvingenjörer och torv- assistent	6,000	19
[12.]	12. Undersökningar av torvmarker i södra Sverige . . .	18,000	20
[13.]	13. Utdikning av staten tillhöriga bräntorvmossar . . .	300,000	20
B. Fiskeriväsendet.			
[14.]	1. Undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare	775	20
[15.]	2. Försäkring av fartyget Skagerak	9,200	21
[16.]	3. Fiskehamnar	400,000	21
C. Skogsväsendet.			
[17.]	1. Diverse behov vid skogshögskolan	28,500	22
[18.]	2. Diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt . . .	18,750	22

		Extra anslag Kronor	Sid.
[19.]	3. Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring	4,600	22.
[20.]	4. Fortsättningsskolan vid Kloten	2,100	23
[21.]	5. Släckning av skogseld	50,000	23
D. Lantmäteriväsendet.			
[22.]	1. Tillskott till krigstidstillägg m. m. för vissa lantmätare	250,000	23
[23.]	2. Lantmäteriuundervisningen	16,000	31
E. Rikets allmänna kartverk.			
[24.]	Diverse behov vid rikets allmänna kartverk	40,000	31
F. Geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar.			
[25.]	1. Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m.	12,700	31
[26.]	2. Praktisk-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län.	14,000	32
[27.]	3. Ökade reskostnader m. m. vid hydrografiska byrån	5,000	32
[28.]	4. Meteorologiska observationer å Pärtetjäkko	3,500	32
G. Veterinärväsendet.			
[29.]	1. Diverse behov vid veterinärhögskolan	65,000	33
[30.]	2. Diverse behov vid statens veterinärbakteriologiska anstalt	25,700	33
H. Diverse.			
[31.]	1. Inventering av odlingsjord å kronomarker i Norrland och Dalarna	90,000	33
[32.]	2. Kolonisation å vissa kronoparker	150,000	34
[33.]	3. Åtgärder i prisreglerande syfte	90,000,000	34
[34.]	4. Beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor	18,000,000	36
[35.]	5. Åtgärder för höjande av jordbrukets produktion	5,000,000	37
[36.]	6. Täckande av vissa förskott	507,775	37

	Extra anslag Kronor	Sid.
[37.] 7. Täckande av vissa förskott under november och december månader år 1917	90,000	39
[38.] 8. Förstärkning av förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar	300,000	40
[39.] 9. Kostnader för kommittéer m. m.	150,000	40
[40.] 10. Förstärkning av reservationsanslaget till extra utgifter	10,000	40
[41.] 11. Löneförbättring åt vissa vaktmästare m. fl.	18,000	41
[42.] 12. Extra lönetillägg	1,000	41
[43.] 13. Krigstidstillägg och krigstidshjälp	1,100,000	41
	<u>117,348,600</u>	

Tilläggsstaten för år 1918.

Tionde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:st
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter att hava hänvisat till vad till statsrådsprotokollet den 31 december 1917 yttrats angående uppgörande av en tilläggsstat för år 1918, redogjorde departementschefen, statsrådet Thorsson, för de frågor, som rörde regleringen å berörda tilläggsstat av

tionde huvudtiteln,

innefattande pensions- och indragningsstaterna, och anförde därvid till en början beträffande

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 2 häft. (Nr 2.)

A. Det civila pensionsväsendet.

1. Krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst.

[1.]
Krigstids-
tillägg under
år 1918 åt
f. d. befatt-
ningshavare i
statens tjänst.

Under återopande av vad jag förut denna dag anfört i fråga om beredande av krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bliva förelagd riksdagen, till beredande av krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst — avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare därunder icke inbegripna — å *tilläggsstat* för år 1918 såsom *förslagsanslag* beräkna ett belopp av kronor 3,600,000.

2. Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

[2.]
Krigstids-
tillägg åt pen-
sionsberätti-
gade änkor
och barn efter
befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.

Under återopande av vad jag förut denna dag anfört i fråga om krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bliva förelagd riksdagen, till beredande av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, å *tilläggsstat* för år 1918 såsom *förslagsanslag* beräkna ett belopp av kronor 1,600,000.

Härefter erinrade departementschefen, att Kungl. Maj:t enligt finansdepartementet tillhandakommet protokollsutdrag förut på *ecklesiastikdepartementets* föredragning beslutat avlåtande till riksdagen av följande framställningar, nämligen:

3. Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

(se bil. 2 vid detta prot., sid. 8)

att riksdagen måtte i avbidan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på *tilläggsstat* för år 1918 såsom *förslagsanslag* ett belopp av kronor 300,000.

[3.]
Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

4. Krigstidstillägg åt pensionerade lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor m. fl.

(se bil. 2 vid detta prot., sid. 10)

att riksdagen måtte i avvaktan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt vissa f. d. lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor med flera undervisningsanstalter beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på *tilläggsstat* för år 1918 såsom *förslagsanslag* ett belopp av kronor 1,000,000.

[4.]
Krigstidstillägg åt pensionerade lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor m. fl.

5. Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa.

(se bil. 2 vid detta prot., sid. 11)

att riksdagen måtte i avbidan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på *tilläggsstat* för år 1918 såsom *förslagsanslag* ett belopp av kronor 145,000.

[5.]
Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa.

Beträffande

B. Det militära pensionsväsendet

erinrade departementschefen, att Kungl. Maj:t enligt finansdepartementet tillhandakommet protokollsutdrag förut på *sjöförvarsdepartementets* föredragning beslutat avlåtande till riksdagen av följande framställning, nämligen:

1. Förstärkande av ordinarie anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond.

(se bil. 1 vid detta prot., sid. 6)

[6.] att riksdagen måtte till förstärkande av det i 1918 års stat uppförda ordinarie anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett *förslagsanslag*, högst kronor 2,000.

Förstärkande av ordinarie anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond.

Slutligen anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson:

2. Krigstidstillägg under år 1918 åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare.

[7.] Under åberopande vad jag förut denna dag anført beträffande krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att, i avvidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bliva förelagd riksdagen, till beredande av krigstidstillägg under år 1918 åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare å *tilläggsstat* för år 1918 såsom *förslagsanslag* beräkna ett belopp av kronor 700,000;

Krigstidstillägg under år 1918 åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare

Vid bifall till de av mig framställda förslag komma tionde huvudtitelns anslag å tilläggsstat för år 1918 att uppgå till sammanlagt kronor 7,347,000.

Vad departementschefen sålunda rörande reglering å tilläggsstat för år 1918 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel hemställt biträdades av statsrådets övriga ledamöter och blev av Hans Maj:st Konungen gillat och godkänt.

Ur protokollet:
Teodor Franzén.

Utdrag av protokollet över sjöförsvärsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 december 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 BRANTING,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN.

Härefter anförde departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna:

64:o.

[6.]

*Angående
 tilläggsstat
 för år 1918
 till förstärk-
 ande av ordi-
 narie anslaget
 för bidrag till
 flottans pen-
 sionskassas
 gratialfond.*

Under återopande av vad jag under punkten 43:o här ovan anført, får jag hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att, till förstärkande av det i 1918 års stat uppförda ordinarie anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst 2,000 kronor.

Vad departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla; och skulle utdrag av detta protokoll tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till reglering av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel.

Ur protokollet:
Carl Ridderstad.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
december 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
BRANTING,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden förut denna dag vid anmälan av kassaförlagskommitténs den 20 mars 1917 avgivna betänkande anförde rörande avvecklingen av det hittills tillämpade förskottsförfarandet, anhöll departementschefen, statsrådet Rydén att få underställa Kungl. Maj:ts prövning de särskilda medelsbehov, som under tionde huvudtiteln borde för ecklesiastikdepartementets vidkommande tillgodoses genom anslag å tilläggsstat för år 1918, och anförde därefter:

135:o.

[3.]
Krigstids-
tillägg åt
pensions-

För beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa anvisade 1917 års riksdag på Kungl. Maj:ts framställning å extra

stat för år 1918 under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag ett belopp av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 låta utbetala vad för ändamålet erfordrades, varjämte riksdagen för ifrågavarande krigstidshjälps utgående godkände vissa allmänna grunder av enahanda innehåll, som av riksdagen fastställts för krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

berättigade
änkor och
barn efter
delägare i
prästers-
skapets änke-
och pupill-
kassa.

Framställning har nu gjorts såväl av centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen i skrivelse den 16 november 1917 som av biskopskonferensen i skrivelse den 27 i samma månad om utverkande för år 1918 av ett tillfälligt dyrtidsunderstöd åt avlidna prästers obemedlade änkor och barn.

Jag anser det uppenbart att understöd av statsmedel även under år 1918 bör beredas pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa i likhet med vad som ägt rum under år 1917. I överensstämmelse med vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört ifråga om krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst torde emellertid dylikt understöd böra utgå efter vissa förändrade grunder samt benämnas krigstidstillägg. Enligt inom ecklesiastikdepartementet verkställda beräkningar erfordras för bestridande av kostnaderna för krigstidstillägg efter dessa förändrade grunder åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa ett belopp av 300,000 kronor.

Departement-
schefen.

Då emellertid beredningen av ifrågavarande ärende ännu icke är slutförd, hemställer jag för närvarande, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på tilläggsstat för år 1918 såsom förslagsanslag ett belopp av 300,000 kronor.

136:0.

[4.]
 Krigstidstill-
 lägg åt pen-
 sionerade
 lärare och
 lärarinnor
 vid folk- och
 småskolor
 m. fl.

I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning jämte inom riksdagen väckta motioner anvisade 1917 års riksdag för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt vissa f. d. lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor med flera undervisningsanstalter å extra stat för år 1918 under tionde huvudtiteln ett förslagsanslag av 315,000 kronor, varjämte riksdagen förklarade, att krigstidshjälpen skulle till varje dylik f. d. befattningshavare utgå med ett belopp av 150 kronor, dock under iakttagande av vissa utav riksdagen givna bestämmelser. För utgåendet av nämnda krigstidshjälp tillämpades i enlighet med riksdagens beslut i huvudsak samma grunder, som gällde för utgåendet av den krigstidshjälp, vilken enligt beslut av samma års riksdag för år 1917 tillerkändes f. d. befattningshavare i statens tjänst.

Nu har folkskolöverstyrelsen i skrivelse den 30 november 1917 anhållit om förslag till riksdagen angående beredande av krigstidshjälp jämväl för år 1918 åt f. d. lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor med flera undervisningsanstalter och därvid föreslagit, att sagda hjälp skulle utgå med något högre belopp än för år 1917.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till det vid årets statsverksproposition i utdrag fogade statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om beredande för år 1918 av krigstidstillägg med höjda belopp och enligt vissa ändrade grunder åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, anser jag det vara av omständigheterna påkallat, att jämväl f. d. lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor m. fl. för år 1918 komma i åtnjutande av krigstidstillägg enligt väsentligen samma grunder, som komma att tillämpas för motsvarande tillägg åt f. d. statstjänare och under samma namn, krigstidstillägg. Med hänsyn tagen härtill hava kostnaderna för sistberörda krigstidstillägg beräknats. Enligt dessa beräkningar skulle ett förslagsanslag av 1,200,000 kronor vara för ändamålet erforderligt. Då emellertid 1917 års riksdag redan för år 1918 anvisat anslag å sammanlagt 250,000 kronor för beviljande av understöd åt äldre behövande lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor, av vilka belopp dock cirka 55,000 kronor beräknas åtgå till understöd av sådana lärare, som icke åtnjuta pension, kan anslagsbehovet för år 1918 beräknas till 1,000,000 kronor. Nämnda belopp torde därför böra äskas å tilläggsstat för år 1918.

Då utredningen i detta ärende icke är avslutad, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t nu täcktes föreslå riksdagen

att, i avvaktan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt vissa f. d. lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor med flera undervisningsanstalter, beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på tilläggsstat för år 1918 såsom förslagsanslag ett belopp av 1,000,000 kronor.

137:o.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgav 1917 års riksdag, att sådana behövande folkskolläraränkor med eller utan barn, vilka från folkskollärarnas änke- och pupillkassa åtnjöte lägre pension än 300 kronor, finge tillerkännas understöd till så stort belopp, att pensionen och understödet tillsammans uppginge till 300 kronor, varjämte riksdagen för berörda ändamål beviljade under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 65,000 kronor. Den 11 december 1917 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse i ämnet.

Vidare anvisade 1917 års riksdag på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa under tionde huvudtiteln å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 72,000 kronor, varjämte riksdagen godkände vissa allmänna grunder för krigstidshjälpens utgående.

Enligt dessa grunder skulle krigstidshjälpen utgå till pensionsberättigad änka med 100 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna icke finge tillhoppa överstiga 600 kronor för år räknat; till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 100 kronor för änkan och med 50 kronor för vart pensionsberättigat barn, dock att krigstidshjälpen jämte pensionsförmånerna icke finge tillhoppa för änka och barn överstiga 900 kronor för år räknat; till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 50 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna icke finge tillhoppa överstiga för ett barn 900 kronor, för två syskon 600 kronor och för tre eller flera syskon 900 kronor, allt för år räknat; samt till annan pensionär med 50 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna tillhoppa icke finge överstiga 300 kronor för år räknat. Ovanberörda grunder för krigstidshjälpens utgående voro i huvudsak desamma, som enligt beslut av samma års riksdag skulle gälla rörande av riksdagen beviljad krigstidshjälp för år 1917 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

[5.]

Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa.

Nu har folkskolöverstyrelsen i skrivelse den 30 november 1917 anhållit om förslag till riksdagen angående beredande av krigstidshjälp jämväl för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa och därvid föreslagit, att densamma måtte utgå med något högre belopp än för år 1917. Med hänsyn till den ytterligare stegring i levnadskostnaderna, som under sistnämnda år ägt rum, synes det mig nödvändigt, att framställning i den av överstyrelsen angivna riktningen göres hos 1918 års riksdag.

Till stöd för denna uppfattning kan jag även åberopa det anförande, chefen för finansdepartementet förut denna dag hållit till det vid årets statsverksproposition i utdrag fogade statsrådsprotokollet över finansärenden, i vilket anförande nämnde departementschef förorddat, att pensionsberättigade änkor och barn efter f. d. befattninghavare i statens tjänst måtte under år 1918 erhålla motsvarande tillägg till sina pensioner, som bereddes dem genom 1917 års krigstidshjälp, dock att dessa tillägg till pensionerna skulle under benämningen krigstidstillägg utgå med höjda belopp och enligt vissa ändrade grunder. Jämväl pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa synas mig böra för år 1918 komma i åtnjutande av krigstidstillägg enligt väsentligen samma grunder, som må komma att gälla för pensionsberättigade efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst. Med hänsyn tagen härtill har jag låtit verkställa beräkningar rörande kostnaderna för beredande av sådant krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa. Enligt dessa beräkningar skulle ett belopp av 210,000 kronor vara för ändamålet erforderligt. Då emellertid riksdagen, såsom ovan nämnts, redan beviljat på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 65,000 kronor till understöd åt vissa behövande folkskollärarynkor, uppgår det belopp, som därutöver behöves, till 145,000 kronor. Detta belopp torde böra äskas såsom förslagsanslag på tilläggsstat för år 1918.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på *tilläggsstat* för år 1918 såsom förslagsanslag ett belopp av 145,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen i de under punkterna 135—137 här ovan upptagna ärenden hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla; och skulle utdrag av protokollet härom tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till reglering av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel på tilläggsstat för år 1918.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.

Innehållsförteckning.

Punkt		Extra anslag Kronor	Sid.
A. Civila pensionsväsendet.			
[1.]	Krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst.....	3,600,000	2
[2.]	Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst	1,600,000	2
[3.]	Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa	300,000	3
[4.]	Krigstidstillägg åt pensionerade lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor m. fl.	1,000,000	3
[5.]	Krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa	145,000	3
B. Militära pensionsväsendet.			
[6.]	Förstärkande av ordinarie anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond	2,000	4
[7.]	Krigstidstillägg under år 1918 åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare	700,000	4

Tilläggsstaten för år 1918.

Oförutsedda utgifter.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Thorsson hemställde, under åberopande av vad han till statsrådsprotokollet den 31 december 1917 samt förut denna dag anfört i fråga om uppförande å tilläggsstat för år 1918 av ett särskilt anslag för oförutsedda utgifter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av oförutsedda utgifter å
tilläggsstat för år 1918 vid sidan av huvudtitlarna uppföra ett förslagsanslag till belopp av kronor 500,000,

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 2 häft. (Nr 2)

Oföretsedda utgifter: 1918 års tilläggsstat.

att stå till Kungl. Maj:ts disposition under de av departementschefen förut angivna villkor.

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall.

Ur protokollet:

Teodor Franzén.

Tilläggsstaten för år 1918.

Utgifter för kapitalökning.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
januari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERN,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter att hava hänvisat till vad till statsrådsprotokollet den 31 december 1917 yttrats angående uppgörande av en tilläggsstat för år 1918, anhöll chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, att få anmäla de frågor, som berörde reglering å berörda tilläggsstat av statens

utgifter för kapitalökning.

Vad först angick

statens affärsverksamhet,

erinrade departementschefen, att Kungl. Maj:t på civildepartementets (se *bil. 1* vid detta protokoll) och jordbruksdepartementets (se *bil. 2*)

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 2 häft. (Nr 2.)

föredragning förut denna dag beslutit avlåtande till riksdagen av följande framställningar:

A. Postverket.

[1.] att för inköp av inventarier för postverkets behov på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 175,000: —
Inköp av inventarier. (bil. 1 sid. 2);

[2.] att till täckande av brist, som uppkommit å av riksdagen anvisade anslag till uppförande å den postverket tillhöriga tomten nr 112 inom S:t Lars kvarter i Linköping av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 55,000: —
Posthusbyggnad i Linköping. (Lånemedel.) (bil. 1 sid. 5);

[3.] att för fortsättande av uppförandet å den kronan tillhöriga tomten i kvarteret nr 29 inom Gällivare municipalsamhälle av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 175,000: —
Posthusbyggnad i Gällivare. (Lånemedel.) (bil. 1 sid. 6);

[4.] att för fortsättande av uppförandet å det för postverkets räkning inköpta område om 5,583,1 kvadratmeter av tomten nr 67 A i Göteborgs stads tolfte rote av ett centralposthus på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000: —
Posthusbyggnad i Göteborg. (Lånemedel.) (bil. 1 sid. 7);

[5.] att för om- och tillbyggnad av posthusbyggnaden å den postverket tillhöriga fastigheten nr 285 b och nr 286 i kvarteret Kristina i Ystad på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 100,000: —
Om och tillbyggnad av posthusbyggnaden i Ystad. (Lånemedel.) (bil. 1 sid. 7).

B. Telegrafverket.

[6.] att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 15,000,000: —
Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende. (Lånemedel.) (bil. 1 sid. 28);

C. Statens järnvägar.

att för inköp av fastigheten nr 4 i kvarteret Fatbursholmen i Stockholm på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 341,500: —
(bil. 1 sid. 31);

[7.]
**Stockholms
bangårdars
ombyggnad.**
(Lånemedel.)

att för utförande av en provisorisk utbyggnad av Falkenbergs station på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 190,000: —
(bil. 1 sid. 33);

[8.]
**Provisorisk
utbyggnad
av ban-
gården vid
Falkenberg.**
(Lånemedel.)

att för ombyggnad av bangården vid Uppåkra på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 175,000: —
(bil. 1 sid. 34);

[9.]
**Ombyggnad
av ban-
gården vid
Uppåkra.**
(Lånemedel.)

att för fullföljande av arbetena med anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg jämte därmed sammanhängande arbeten på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 300,000: —
(bil. 1 sid. 34);

[10.]
**Anläggning
av huvud-
ranger-
bangård vid
Hallsberg.**
(Lånemedel.)

att för fullföljande av arbetena med utvidgning av Västanfors station på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 40,000: —
(bil. 1 sid. 34);

[11.]
**Utvidgning
av ban-
gården vid
Västanfors.**
(Lånemedel.)

att för fullföljande av arbetena med utvidgning av Ockelbo station m. m. på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 60,000: —
(bil. 1 sid. 34);

[12.]
**Utvidgning
av Ockelbo
station
m. m.**
(Lånemedel.)

att för anordnande av nya stationer och mötesplatser på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 300,000: —
(bil. 1 sid. 34);

[13.]
**Anordnande
av nya
stationer
och mötes-
platser.**
(Lånemedel.)

[14.] att för utförande av spåranordningar i anslutning till förefintliga spårsystem på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 1,000,000:—
(bil. 1 sid. 35);

Spåranordningar i anslutning till förefintliga spårsystem.
(Lånemedel.)

[15.] att för utförande av speciella anläggningar å bangårdar på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 39,700:—
(bil. 1 sid. 35);

Speciella anläggningar å bangårdar.
(Lånemedel.)

[16.] att för fullbordande av arbetet med utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna jämte därmed sammanhörande anläggningar å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av kronor 1,600,000:—
(bil. 1 sid. 35);

Utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna m. m.
(Lånemedel.)

[17.] att för fortsättande av arbetena med anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000:—
(bil. 1 sid. 36);

Anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå.
(Lånemedel.)

[18.] att för ombyggnad av bron över Norsälven å linjen Laxå—Charlottenberg, varför kostnaden av anslagsmedel beräknats uppgå till 900,000 kronor, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200,000:—
(bil. 1 sid. 36);

Ombyggnad av bron över Norsälven å linjen Laxå—Charlottenberg.
(Lånemedel.)

[19.] att för fortsättande av arbetet med uppförande av plåtslagarverkstad med smedja vid Notviken på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 88,000:—
(bil. 1 sid. 36);

Uppförande av plåtslagarverkstad med smedja vid Notviken.
(Lånemedel.)

- att för fortsättande av arbetet med uppförandet av en ny lokomotivstation vid Örebro på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 75,000:—
(bil. 1 sid. 36);
- att för påbörjande av arbetet med uppförandet av en ny lokomotivstation vid Järna på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 50,000:—
(bil. 1 sid. 36);
- att för nya och förändrade anläggningar för maskinavdelningens behov vid Krylbo på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 85,000:—
(bil. 1 sid. 37);
- att för husbyggnader på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 2,000,000:—
(bil. 1 sid. 37);
- att för anläggande av telegraf- och sektionstelefonledningar samt för utförande av kabelarbeten på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200,000:—
(bil. 1 sid. 37);
- att för utförande av växel- och signalsäkerhetsanläggningar på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000:—
(bil. 1 sid. 37);
- att för utförande av vissa arbeten å bandelen Kristinehamn—Mora för ökande av dess trafikkapacitet på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 300,000:—
(bil. 1 sid. 37);
- [20.]
Ny lokomotivstation vid Örebro.
(Lånemedel.)
- [21.]
Ny lokomotivstation vid Järna.
(Lånemedel.)
- [22.]
Nya och förändrade anläggningar för maskinavdelningens behov i Krylbo.
(Lånemedel.)
- [23.]
Husbyggnader.
(Lånemedel.)
- [24.]
Telegraf- och sektionstelefonledningar samt kabelarbeten.
(Lånemedel.)
- [25.]
Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.
(Lånemedel.)
- [26.]
Arbeten å bandelen Kristinehamn—Mora för ökande av dess trafikkapacitet.
(Lånemedel.)

[27.] att såsom dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 250,000:—
(bil. 1 sid 37);

Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.
(Lånemedel.)

[28.] att till täckande av brist, som uppkommit å vissa till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar beviljade anslag, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 1,400,000:—
(bil. 1 sid. 38);

Täckande av brist å vissa förut beviljade anslag.
(Lånemedel.)

[29.] att till fortsättning av inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 2,000,000:—
(bil. 1 sid. 38);

Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare.
(Lånemedel.)

[30.] att för fortsättande av arbetena å statsbanan Forsmo—Hoting på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000:—
(bil. 1 sid. 38);

Statsbanan Forsmo—Hoting.
(Lånemedel.)

[31.] att för inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för blivande dubbelspårordningar, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 400,000:—
(bil. 1 sid. 38);

Markförvärv.
(Lånemedel.)

[32.] att för ökat förlag vid statens järnvägar på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 11,000,000:—
(bil. 1 sid. 38);

Ökat förlag vid statens järnvägar.

D. Statens vattenfallsverk.

[33.] att för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett reservationsanslag av kronor 700,000:—
(bil. 1 sid. 41);

Anläggningen av ny farled mellan Vänersborg och Göteborg.
(Lånemedel.)

att för påbörjande av första utbyggnaden av en kraftstation vid Lilla Edet på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 700,000: —
(bil. 1 sid. 41);

[34.]
Kraftstation
vid
Lilla Edet.
(Lånemedel.)

att för fortsättande av andra utbyggnaden av Porjus kraftstation på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000: —
(bil. 1 sid. 41);

[35.]
Andra ut-
byggnaden
av kraft-
stationen
vid Porjus.
(Lånemedel.)

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan komma att avlåtas, till utförande av anläggningar för ytterligare kraftuttagning i Lule älv på tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av kronor 500,000: —
(bil. 1 sid. 41);

[36.]
Utförande
av anlägg-
ningar för
ytterligare
kraftuttag-
ning i
Lule älv.
(Lånemedel.)

att för ökning av förlagskapitalet för anskaffande av bränsle för Västerås' ångkraftstation på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 250,000: —
(bil. 1 sid. 41);

[37.]
Förlags-
kapital för
anskaffande
av bränsle
för Västerås'
ångkraft-
station.

att till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder kunna erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan synnerlig olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 2,500,000: —
(bil. 1 sid. 41);

[38.]
Inköp av
vattenfall
och fastig-
heter samt
utförande
av nyan-
läggningar.
(Lånemedel.)

att för utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 2,000,000: —
(bil. 1 sid 42);

[39.]
Distribu-
tions-
anlägg-
ningar för
statens
kraftverk.
(Lånemedel.)

[40.] att av det till inventarier för statens vattenfallsverk beviljade anslaget å 700,000 kronor på tilläggsstat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisa återstående beloppet kronor 300,000:—
 (bil. 1 sid. 44);

[41.] att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan komma att avlätas, för inköp för statens vattenfallsverks räkning av tomterna nr 1, 2, 3 och 9 i kvarteret Björnen i Stockholm ävensom för utförande å nämnda fastigheter av vissa byggnadsarbeten på tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag å kronor 1,650,000:—
 (bil. 1 sid. 56);
 (Länemedel).

E. Statens domäners fond.

[42.] att till anordnande av bostadslägenheter åt jägmästare i vissa revir i Norrland i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag den 21 september 1917 såsom kapitalökning för statens domäners fond på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 170,000:—
 (bil. 2 sid. 2);

Beträffande de sålunda till uppförande å tilläggsstat för år 1918 ifrågasatta anslagen till täckande av brist i anslaget till uppförande av en posthusbyggnad i Linköping, för fortsättande av uppförande av posthusbyggnader i Gällivare och Göteborg, för om- och tillbyggnad av posthusbyggnaden i Ystad, för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, för inköp av fastigheten nr 4 i kvarteret Fatbursholmen i Stockholm, för utförande av en provisorisk utbyggnad av Falkenbergs station, för ombyggnad av bangården vid Uppåkra, för fullföljande av arbetena med anläggning av en huvudrangerbangård vid Hallsberg m. m., för fullföljande av arbetena med utvidgning av Västanfors station, för fullföljande av arbetena med utvidgning av Ockelbo station m. m., för anordnande av nya stationer och mötesplatser, för utförande av spårordningar i anslutning till förefintliga spårssystem, för utförande av speciella anläggningar å bangårdar, för fullbordande av arbetet med utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna m. m., för fortsättande av arbetena med anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå, för ombyggnad av

bron över Norsälven å linjen Laxå—Charlottenberg, för fortsättandet av arbetet med uppförande av plåtslagarverkstad med smedja vid Notviken, för fortsättandet av arbetet med uppförandet av en ny lokomotivstation vid Örebro, för påbörjande av arbetet med uppförande av en ny lokomotivstation vid Järna, för nya och förändrade anläggningar för maskinavdelningens behov vid Krylbo, för husbyggnader, för anläggande av telegraf- och sektionstelefonledningar samt för utförande av kabelarbeten, för utförande av växel- och signalsäkerhetsanläggningar, för utförande av vissa arbeten å bandelen Kristinehamn—Mora för ökande av dess trafikkapacitet, för oförutsedda och mindre arbeten, till täckande av brist å vissa anslag till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar, till fortsättning av inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare, för fortsättande av arbetena å statsbanan Forsmo—Hoting, för inköp av mark för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för dubbelspårordningar, för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg, för påbörjande av första utbyggnaden av en kraftstation vid Lilla Edet, för fortsättande av andra utbyggnaden av Porjus kraftstation, för utförande av anläggningar för ytterligare kraftuttagning i Lule älv, till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, för utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk samt för inköp för statens vattenfallsverks räkning av tomterna nr 1, 2, 3 och 9 i kvarteret Björnen i Stockholm samt utförande därå av vissa byggnadsarbeten hemställde föredragande departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vart och ett av nu angivna anslag finge utgå av lånemedel.

Vid bifall härtill skulle alltså av sammanlagda beloppet	kronor 48,869,200: —
av samtliga erforderliga anslag till utgifter för statens affärsverksamhet ett belopp av	» 36,974,200: —

bestridas av lånemedel.

Vidkommande därefter

statens utlåningsfonder

erinrade departementschefen till en början om Kungl. Maj:ts på civildepartementets föredragning (*bil. 1*) förut fattade beslut att föreslå riksdagen

1. Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby

[43.] att för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200,000: — (bil. 1 sid. 58);

Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby.
(Lånemedel).

Vidare erinrade departementschefen om nedannämnda av Kungl. Maj:t på jordbruksdepartementets (bil. 2) föredragning förut denna dag beslutade framställningar till riksdagen, nämligen:

2. Torvindustrilånefonden

[44.] att, i avbidan på den proposition angående anslag till kapitalökning för år 1918 till fonden för torvindustriens befrämjande, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål på tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av kronor 2,000,000: — (bil. 2 sid. 2);

Torvindustrilånefonden.
(Lånemedel.)

3. Lånefonden för landsbygdens elektrifiering

[45.] att, i avbidan på den proposition angående inrättande av en lånefond för landsbygdens elektrifiering, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, såsom kapitalökning för denna fond på tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av kronor 1,000,000: — (bil. 2 sid. 2).

Lånefonden för landsbygdens elektrifiering.
(Lånemedel.)

Beträffande ovanberörda under rubrik statens utlåningsfonder upptagna anslag tillhopa kronor 3,200.000: — hemställde föredragande departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att nämnda anslag finge utgå av lånemedel.

Vidare anförde departementschefen:
Rörande därefter

Återbetalning av tillfälliga lånemedel

vill jag erinra, hurusom å riksstaterna för 1917 och 1918 finnas såsom inkomstposter upptagna, å den förra riksstaten under titeln tillfälliga lånemedel för täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet ett belopp av 27,000,000 kronor och å 1918 års riksstat under titeln tillfällig upplåning ett belopp av 135,648,300 kronor eller tillhopa såsom tillfälliga lånemedel 162,648,300 kronor.

[46.]
Återbetalning av tillfälliga lånemedel.

I överensstämmelse med vad som utvecklats av min företrädare i ämbetet den 31 december 1917 vid anmälan av kassaförlagskommitténs betänkande föreslår jag nu, att, som statsverkets tillstånd det medgiver, för återbetalning av ifrågakvarande upplånade medel i deras helhet erforderligt anslag uppföres å 1918 års tilläggsstat under utgifter för kapitalökning.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på tilläggsstat för år 1918 till återbetalning av tillfälliga lånemedel anvisa ett belopp av kronor 162,648,300.

Vad härefter angår

Förlag till statsverket

anförde departementschefen följande:

A. Hov- och slottsstaterna.

I den redogörelse, som min företrädare i ämbetet den 31 december 1917 lämnade för ifrågasatta åtgärder för förskottsväsendets avveckling och som då vann Kungl. Maj:ts gillande, omnämndes bland av statskontoret utbetalade förskott, avsedda att ersättas med särskilda framdeles inflytande medel, tre poster, tillhörande utgifter under hov- och slottsstaterna, nämligen dels ett enligt nådigt brev den 12 april 1907 till dåvarande kronprinsen utbetalt belopp å 550,000 kronor för täckande av

[47.]
Ersättande av vissa förskott.
(Tillfälliga lånemedel.)

[47.] en i dennes hovhållning uppkommen brist, dels ett belopp av 470,000 kronor, motsvarande kostnaden för uppförande å egendomen nr 3 i kvarteret Europa inom Nikolai församling i Stockholm av ny byggnad för hovhållningens räkning dels ock ett belopp av 137,000 kronor, motsvarande kostnaden för inrättande av en ny tvättinrättning för hovhållningens räkning. De två förstnämnda förskotten hava varit avsedda att täckas av försäljningsmedel för den tidigare för hovhållningens räkning disponerade tomten nr 1 i kvarteret Sjöhästen i Stockholm med å tomten varande stall och andra byggnader. Förskottet å 137,000 kronor tänktes bliva ersatt av medel, som komme att inflyta genom försäljning av den likaledes för hovhållningens räkning disponerade fastigheten nr 2 i kvarteret Pärönträdet här i staden.

I överensstämmelse med den av min företrädare uttalade uppfattning, att anslag till täckande av förskott å så avsevärd storlek som de ifrågavarande böra uppföras å 1918 års tilläggsstat och täckas med tillfälliga lånemedel, hemställer jag nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för ersättande av nedannämnda av statskontoret utbetalade förskott på tilläggsstat för år 1918 såsom förslagsanslag, högst, att utgå av tillfälliga lånemedel, anvisa följande belopp, nämligen till ersättande av förskott

a) enligt nådigt brev den 12 april 1907 till dåvarande kronprisen kronor 550,000: —

b) till bestridande av kostnaderna för uppförande av ny byggnad å egendomen nr 3 i kvarteret Europa inom Nikolai församling i Stockholm kronor 470,000: —

c) till bestridande av kostnaderna för inrättande av en ny tvättinrättning för hovhållningens räkning kronor 137,000: —

I avseende å förskott, tillhörande utgifter under

B. Lantförvarsdepartementet

erinrade departementschefen, att på hemställan av chefen för lantförvarsdepartementet i samband med behandlingen av anslagsfrågor å tilläggsstat för år 1918 under fjärde huvudtiteln Kungl. Maj:t beslutat av-

låtande till riksdagen av vissa framställningar om anvisande av anslag till täckande av utbetalade förskott, vilka anslag emellertid, på sätt sistnämnda departementschef närmare utvecklat, (se statsrådsprotokollet till fjärde huvudtiteln, tilläggsstaten för år 1918, sid. 82) böra uppföras under utgifter för kapitalökning. Ifrågavarande framställningar skulle här antecknas, nämligen:

att riksdagen måtte för täckande av förskjutna kostnader för uppförande av nytt kasernetablissemang för Livgardet till häst på tilläggsstat för år 1918 anvisa, i jämnt kronotal, ett förslagsanslag av högst kronor 1,586,730: —

[48.]
Täckande av förskjutna kostnader för uppförande av nytt kasernetablissemang för Livgardet till häst.
(Tillfälliga lånemedel.)

att riksdagen måtte för täckande av förskjutna kostnader för förvärvande av mark m. m. för Järvafältet på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst kronor 3,950,000: —

[49.]
Täckande av förskjutna kostnader för förvärvande av mark m. m. för Järvafältet.
(Tillfälliga lånemedel.)

att riksdagen måtte i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående täckande av vissa förskott, tillsvidare på tilläggsstat för år 1918 beräkna ett belopp av kronor 39,825,670: —

[50.]
Täckande av vissa förskott.
(Tillfälliga lånemedel.)

Beträffande förskott, tillhörande utgifter under

C. Jordbruksdepartementet

erinrade departementschefen om Kungl. Maj:ts på nämnda departements föredragning förut fattade beslut att föreslå riksdagen

[51.] att för täckande av förskjutna kostnader för nybyggnader för veterinär-
 Förskotte- högskolan och skogshögskolan m. m. såsom utgift för kapitalökning på till-
 rade kost- läggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 674,900: —
 nader för (bil. 2 sid. 3);
 nybyggnader för

veterinär-
 högskolan
 och skogs-
 högskolan
 m. m.

Beträffande samtliga sistnämnda under lantförsvarsdepartementet
 och jordbruksdepartementet upptagna anslag hemställde departements-
 chefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

(Tillfälliga
 lånemedel.)

att vart och ett av dessa anslag finge utgå av
 tillfälliga lånemedel.

Vid bifall härtill skulle samtliga erforderliga utgifter för förslag till
 statsverket, tillhopa kronor 47,194,300: —
 bestridas av tillfälliga lånemedel.

Härefter anförde departementschefen följande.
 Beträffande

Rörelsekapital för kristidskommissioner

[52.] tillåter jag mig framhålla, hurusom 1917 års riksdag å tilläggsstat för
 samma år anvisat ett reservationsanslag å 50,000,000 kronor för bränsle-
 Bränsle- kommissionens vedanskaffning under samma år. Då jämväl för inne-
 kommissionens ved- varande år rörelsemedel för ifrågavarande ändamål bliva erforderliga,
 anskaffning. men jag för dagen icke är beredd att angiva, på vad sätt och under
 (Tillfälliga vilka organisationsformer vedanskaffningen för framtiden bör ordnas,
 lånemedel.) torde tills vidare å tilläggsstat för år 1918 härför allenast böra beräknas
 ett belopp av förslagsvis 100,000,000 kronor, att utgå av tillfälliga låne-
 medel.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riks-
 dagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som
 kan bliva riksdagen förelagd, för bränslekommissionens
 vedanskaffning för år 1918 å samma års tilläggsstat
 såsom reservationsanslag beräkna ett belopp av
 100,000,000 kronor, att utgå av tillfälliga lånemedel.

Slutligen erinrade departementschefen, att Kungl. Maj:t på jord-
 bruksdepartementets (bil. 2) föredragning förut denna dag beslutat före-
 slå riksdagen

att, i avbidan på den proposition angående rörelsekapital för folkhushållningskommissionen, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å tilläggsstat för år 1918 såsom utgift för kapitalökning beräkna ett reservationsanslag av kronor 75,000,000: — (bil. 2 sid. 4);

[53.]

**Rörelse-
kapital för
folkhushåll-
ningskom-
missionen.**
(Tillfälliga
lånemedel.)

och hemställde departementschefen tillika, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att sistnämnda anslag till rörelsekapital för folkhushållningskommissionen måtte få utgå av tillfälliga lånemedel.

Vid bifall härtill skulle de erforderliga utgifterna till rörelsekapital för kristidskommissioner, sammanlagt kronor 175,000,000: — bestridas av tillfälliga lånemedel.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla.

Ur protokollet:

Teodor Franzén.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

till

Utgifter för kapitalökning.

Punkt.	Att täckas av		Sid.	
	lånemedel. Kronor.	andra stats- inkomster. Kronor.		
Statens affärsverksamhet.				
A. Postverket.				
[1.]	Inköp av inventarier	—	175,000:—	2.
[2.]	Posthusbyggnad i Linköping	55,000:—	—	2.
[3.]	” i Gällivare	175,000:—	—	2.
[4.]	” i Göteborg	500,000:—	—	2.
[5.]	Om- och tillbyggnad av posthusbyggnaden i Ystad	100,000:—	—	2.
B. Telegrafverket.				
[6.]	Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende	15,000,000:—	—	2.
C. Statens järnvägar.				
[7.]	Stockholms bangårdars ombyggnad	341,500:—	—	3.
[8.]	Provisorisk utbyggnad av Falkenbergs station	190,000:—	—	3.
[9.]	Ombyggnad av bangården vid Uppåkra	175,000:—	—	3.
[10.]	Anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg	300,000:—	—	3.
[11.]	Utvidgning av Västanfors station	40,000:—	—	3.
[12.]	Utvidgning av Ockelbo station m. m.	60,000:—	—	3.
[13.]	Anordnande av nya stationer och mötesplatser	300,000:—	—	3.
[14.]	Spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem	1,000,000:—	—	4.
[15.]	Speciella anläggningar å bangårdar	39,700:—	—	4.
[16.]	Utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna m. m.	1,600,000:—	—	4.

Punkt.	Att täckas av		Sid.
	länemedel.	andra stats- inkomster.	
	Kronor.	Kronor.	
[17.] Anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå	500,000:—	—	4.
[18.] Ombyggnad av bron över Norsalven å linjen Laxå—Charlottenberg	200,000:—	—	4.
[19.] Uppförande av plåtslagarverkstad med smedja vid Notviken	88,000:—	—	4.
[20.] Ny lokomotivstation vid Örebro	75,000:—	—	5.
[21.] Ny lokomotivstation vid Järna	50,000:—	—	5.
[22.] Nya och förändrade anläggningar för maskinavdelningens behov i Krylbo	85,000:—	—	5.
[23.] Husbyggnader	2,000,000:—	—	5.
[24.] Telegraf- och sektionstelefonledningar m. m.	200,000:—	—	5.
[25.] Växel- och signalsäkerhetsanläggningar	500,000:—	—	5.
[26.] Ökande av trafikkapaciteten å bandelen Kristinehamn—Mora	300,000:—	—	5.
[27.] Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten	250,000:—	—	6.
[28.] Täckande av brist å vissa förut beviljade anslag	1,400,000:—	—	6.
[29.] Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare	2,000,000:—	—	6.
[30.] Statsbanan Forsmo—Hoting	500,000:—	—	6.
[31.] Markförvärv	400,000:—	—	6.
[32.] Ökat förlag vid Statens järnvägar	—	11,000,000:—	6.

D. Statens vattenfallsverk.

[33.] Anläggningen av ny farled Vänersborg—Göteborg	700,000:—	—	6.
[34.] Kraftstation vid Lilla Edet	700,000:—	—	7.
[35.] Angra utbyggnaden av Porjus kraftstation	500,000:—	—	7.
[36.] Utförande av anläggningar för ytterligare kraftuttagning i Lule älv	500,000:—	—	7.
[37.] Förlagskapital för anskaffande av bränsle för Västerås ångkraftstation	—	250,000:—	7.
[38.] Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar	2,500,000:—	—	7.
[39.] Distributionsanläggningar för statens kraftverk	2,000,000:—	—	7.
[40.] Inventarier för statens vattenfallsverk	—	300,000:—	8.
[41.] Förvaltningsbyggnad för statens vattenfallsverk	1,650,000:—	—	8.

E. Statens domäners fond.

[42.] Jägmästarbostäder	—	170,000:—	8.
-----------------------------------	---	-----------	----

Punkt.	Att täckas av		Sid.	
	lånemedel	andra stats- inkomster		
	Kronor	Kronor		
Statens utlåningsfonder.				
[43].	Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby . . .	200,000: —	—	10.
[44].	Torvindustrilånefonden	2,000,000: —	—	10.
[45].	Lånefonden för landsbygdens elektrifiering	1,000,000: —	—	10.
[46].	Återbetalning av tillfälliga lånemedel .	—	162,648,300: —	11.
Förlag till statsverket.				
A. Hov- och slottsstaterna.				
[47].	Ersättande av ett år 1907 till dåvarande kronprinsen ut- betalat förskott	550,000: —	—	11.
[47].	Ersättande av förskotterade kostnader för uppförande av ny byggnad för hovhållningens räkning	470,000: —	—	11.
[47].	Ersättande av förskotterade kostnader för inrättande av en ny tvättnrättning för hovhållningens räkning . .	137,000: —	—	11.
B. Lantförvarsdepartementet.				
[48].	Täckande av förskjutna kostnader för uppförande av nytt kasernetablisement för Livgardet till häst . . .	1,586,730: —	—	13.
[49].	Täckande av förskjutna kostnader för förvärvande av mark m. m. för Järvafältet	3,950,000: —	—	13.
[50].	Täckande av vissa förskott	39,825,670: —	—	13.
C. Jordbruksdepartementet.				
[51].	Ersättande av förskotterade kostnader för nybyggnader för veterinärhögskolan och skogshögskolan m. m. . .	674,900: —	—	14.
Rörelsekapital för kristidskommissioner.				
[52].	Bränslekommissionens vedanskaffning	100,000,000: —	—	14.
[53].	Rörelsekapital för folkhushållningskommissionen . . .	75,000,000: —	—	15.

Bil. 1.

Utgifter för kapitalökning.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
januari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIerna,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte anmälde frågan om de **anslag för kapitalökning**, som beträffande de till civildepartementet hörande affärsdrivande verk ansetts böra anvisas å tilläggsstat för år 1918, och anförde:

Postverket.

1. Inköp av inventarier.

[1.] Under återopande av vad jag denna dag under punkten 1 anført till statsrådsprotokollet i fråga om anslagsäskandena beträffande postverket i avdelningen *Utgifter för kapitalökning* å 1919 års stat, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för inköp av *inventarier för postverkets behov* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

2. Posthusbyggnad i Linköping.

[2.] På framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1916 års riksdag ett anslag av 240,000 kronor för uppförande å den postverket tillhöriga tomten nr 112 inom S:t Lars kvarter i Linköping av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, samt anvisade därav för år 1917 120,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1916 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Sedan Kungl. Maj:t därefter den 30 juni 1916 bemyndigat generalpoststyrelsen att låta i enlighet med av Kungl. Maj:t samma dag godkända ritningar uppföra berörda posthusbyggnad, har 1917 års riksdag, i anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, för år 1918 såsom särskilda reservationsanslag anvisat dels återstoden av det utav 1916 års riksdag beviljade byggnadsanslaget eller således 120,000 kronor, dels ock för fortsättande och avslutande av ifrågavarande byggnadsarbete ytterligare ett belopp av 90,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna de å 1918 års stat sålunda anvisade beloppen.

I skrivelse den 24 september 1917 har nu generalpoststyrelsen hemställt om ytterligare anslag för fullbordande av posthusbyggnaden i Linköping.

Innan jag ingår på en närmare redogörelse för denna framställning, må erinras om följande.

[2.]

De kostnadsberäkningar, som lågo till grund för 1916 års beslut om anslag för ifrågavarande byggnadsföretag, hade uppgjorts under år 1915 av arkitekten V. Bodin i Stockholm och slutade å samma belopp som den beviljade anslagssumman eller 240,000 kronor. I skrivelse den 10 oktober 1916 meddelade generalpoststyrelsen emellertid, att kostnaderna för företaget komme att i väsentlig grad överstiga det av riksdagen år 1916 beviljade anslaget. Sålunda hade kostnaden för det egentliga byggnadsarbetet, inberäknat stenleverans, vilken kostnad år 1915 beräknats till 172,240 kronor, visat sig icke komma att understiga 240,160 kronor — en förhöjning således av omkring 40 %. Med beräkning i avseende å övriga till byggnadsföretaget hörande arbeten av en ökning med 25 % funne styrelsen, att för byggnadens fullbordande erfordrades ett belopp av omkring 90,000 kronor utöver det av 1916 års riksdag beviljade anslaget.

Såsom nyss nämnts, beviljade jämväl 1917 års riksdag för ifrågavarande ändamål ett tilläggsanslag å sistnämnda belopp.

I skrivelse den 2 juni 1917 har generalpoststyrelsen därefter anmält, att styrelsen, med hänsyn till svårigheterna att anskaffa järnbalkar till ifrågavarande posthusbyggnad, som enligt den ursprungliga planen skulle uppföras å järnkonstruktioner, sett sig nödsakad att företaga ändring i byggnadsplanen och för sådant ändamål låtit utarbeta ritningar för ändrad konstruktion av byggnadens tak och översta bjälklag. Enligt den ändrade planen skulle byggnadens översta bjälklag utföras i betong. Beträffande taklaget hade styrelsen ansett, att taklag av trä vore fullt tillfredsställande. Då därjämte vid sådan anordning syntes sannolikt, att kostnaderna skulle kunna hållas inom ramen för det anvisade beloppet, hade styrelsen för sin del haft för avsikt att låta utföra taket i trä. Som emellertid telegrafstyrelsen i avgivet yttrande förklarar, att den ifrågasatta konstruktionen med taklag av trä, i betraktande av den dyrbara, viktiga och svårersättliga material, som ifrågavarande takkonstruktion vore avsedd att skydda, ur elsäkerhetssynpunkt vore mindre tillfredsställande, hade generalpoststyrelsen ansett sig böra biträda av telegrafstyrelsen framställt yrkande, att byggnadens tak skulle utföras av svenskt järn. Nu berörda ändringar i byggnadens konstruktion hade medfört en ökning av de ursprungligen beräknade byggnadskostnaderna med 32,965 kronor 55 öre.

Genom nådigt brev den 27 juli 1917 har Kungl. Maj:t godkänt de av generalpoststyrelsen i förevarande hänseende vidtagna åtgärderna.

[2.]

Sedermera har generalpoststyrelsen i skrivelse den 24 juli 1917 anmält, att arbetena för utförande av vatten- och avloppsledningar samt anordningar för värme- och ventilation i posthuset på grund av den oerhört starka stegringen av materialpriserna komme att betinga en avsevärt större kostnad, än som vid uppgörande av den förnyade kostnadsberäkningen i oktober 1916 kunnat förutses. Enligt sistnämnda kostnadsberäkning skulle ifrågavarande anläggningar jämte gasledningar betinga en kostnad av tillhoppa 46,875 kronor. Styrelsen hade emellertid nödgats antaga entreprenadanbud å utförande av erforderliga vatten- och avloppsledningar samt värme- och ventilationsanordningar slutande å sammanlagt 73,550 kronor. Härtill komme dessutom kostnad för gasledningar.

I föreliggande skrivelse har styrelsen meddelat, att sistnämnda kostnad enligt ett av Linköpings gasverk avgivet kostnadsförslag uppgår till 1,065 kronor.

Vidare har styrelsen beträffande kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag anfört:

»Kostnaden för elektriska ledningar med därtill hörande materialier beräknades i den år 1915 uppgjorda kostnadsberäkningen till 5,500 kronor. Emellertid hava priserna å dylika ledningar, såsom känt, alltsedan dess varit i ständigt stigande. För att i möjligaste mån begränsa utgifterna har styrelsen inköpt större delen av för den elektriska anläggningen inom posthuset erforderliga ledningsmaterialen. Och då vid andra av postverkets byggnadsföretag det visat sig ekonomiskt fördelaktigt att överlåta åt postverkets verkstad utförandet av hithörande arbeten, kommer även i detta fall denna anläggning att utföras genom verkstadens försorg. Kostnaden för den elektriska anläggningen kan dock icke beräknas till lägre belopp än 10,000 kronor.

Enligt den ursprungliga planläggningen av posthuset var det avsett, att den i våningen en trappa upp förlagda telefonsalen icke skulle utföras i större omfattning än som under dåvarande förhållanden ansågs av behovet påkallat. Emellertid har telegrafstyrelsen meddelat, att på grund av telefonväsendets särskilt på sista tiden kraftiga utveckling det visat sig erforderligt, att det för en framtida utvidgning av telefonsalen avsedda reservutrymme redan nu tages i anspråk. I anledning härav har generalpoststyrelsen gått i författning om igångsättande av därför erforderliga inrednings- m. fl. arbeten. Den av dessa arbeten föranledda merkostnaden belöper sig dock allenast till 2,308 kronor 87 öre.

Vidare är att emotse utgifter för dränering och planering av gården till posthuset. Dessa dräneringsarbeten hade från början icke kunnat förutses. Det har nämligen vid byggnadens grundläggning visat sig, att tomten var mer vattensjuk än som vid företagna borrhningar kunnat iakttagas, och hava i anledning härav rätt vittomfattande arbeten för dränering måst vidtagas. Kostnaden för dessa arbeten torde dock icke komma att överstiga 5,000 kronor.

Ersättningen till byggnadens arkitekt samt konstruktören av värmeanordningarna, gas-, vatten- och avloppsledningarna ävensom till kontrollanterna över arbetena uppgå till 15,755 kronor.

Slutligen synes under nuvarande förhållanden för mötaude av oförutsedda utgifter böra räknas med en utgiftspost av inemot 5,000 kronor.» [2.]

Generalpoststyrelsen beräknar sålunda, att, oaktat från styrelsens sida nedlagts all omsorg för att hålla byggnadskostnaderna vid så lågt belopp, som under nuvarande förhållanden varit möjligt, posthuset i fullt färdigt skick dock kommer att draga en kostnad av omkring 385,000 kronor.

Vid sådant förhållande skulle för täckande av samtliga utgifter för byggnadsföretaget erfordras ett belopp av 55,000 kronor utöver vad förut anvisats; och har styrelsen jämväl hemställt om anvisande av sistnämnda belopp för år 1919 med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1918 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Enligt de i oktober 1916 uppgjorda kostnadsberäkningar, som lågo till grund för Kungl. Maj:ts framställning i föreliggande ämne till 1917 års riksdag, skulle kostnaden för ifrågavarande byggnadsföretag komma att uppgå till 330,000 kronor, vilket belopp jämväl av riksdagen för ändamålet anvisats. Sedermera inträffade förhållanden hava emellertid medfört, att de av riksdagen anvisade medlen visat sig otillräckliga, och erfordras nu, enligt styrelsens utredning, för byggnadsföretagets fullbordande ett ytterligare anslag av 55,000 kronor. De av styrelsen uppgjorda förnyade kostnadsberäkningarna hava icke givit mig anledning till erinran. Då det icke heller torde kunna ifrågasättas att genom förenklingar i byggnadsplanen söka nedbringa kostnadsbeloppet, biträder jag styrelsens framställning om anvisande av det nu ifrågasatta tilläggsanslaget. Arbetena med byggnadens uppförande, vilka togo sin början i slutet av år 1916, hava av styrelsen beräknats bliva fullbordade i juni 1918. Det torde därför vara nödvändigt, att tilläggsanslaget kan ställas till styrelsens förfogande redan under sistnämnda år.

Departements-
chefen.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av brist, som uppkommit å av riksdagen anvisade anslag till uppförande å den postverket tillhöriga *tomten nr 112 inom S:t Lars kvarter i Linköping* av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 55,000 kronor.

3. Posthusbyggnad i Gällivare.

[3.]
Posthus-
byggnad i
Gällivare.

I anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har 1917 års riksdag för uppförande för en beräknad kostnad av 275,000 kronor å den kronan tillhöriga tomten i kvarteret nr 29 inom Gällivare municipalsamhälle av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

I sin skrivelse den 24 september 1917 har generalpoststyrelsen föreslagit, att återstoden av den för ifrågavarande byggnadsföretag beräknade kostnaden, 175,000 kronor, måtte anvisas för år 1919 med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1918 utanordna beloppet.

Departements-
chefen.

Vid avgivande av förslag i fråga om anslag för kapitalökning för år 1918 framhöll generalpoststyrelsen beträffande ifrågavarande byggnadsföretag, att, för undanröjande av de allvarliga olägenheter, som för såväl post- och telegrafverken själva som deras personal vore rådande i Gällivare, arbetena med den planerade byggnaden måste bedrivas så, att byggnaden kunde tagas i anspråk under år 1918, och hemställde styrelsen därför om anvisande å 1918 års stat av hela det beräknade anslagsbeloppet. Vid ärendets föredragning den 13 januari 1917 fann sig dåvarande departementschefen emellertid av budgetsskäl nödsakad föreslå en fördelning av anslaget på två år.

Då det för byggnadsföretagets planmässiga fullbordande torde vara nödvändigt, att återstoden av det för företaget beräknade anslagsbeloppet ställes till generalpoststyrelsens förfogande under innevarande år, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsättande av uppförandet å den kronan tillhöriga tomten i kvarteret nr 29 inom Gällivare municipalsamhälle av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

4. Posthusbyggnad i Göteborg.

Med hänvisning till vad jag anført till statsrådsprotokollet denna dag under punkten 2 beträffande postverket i avdelningen *Utgifter för kapitalökning* å 1919 års stat, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[4.]
Posthus-
byggnad i
Göteborg.

att för fortsättande av uppförandet å det för postverkets räkning inköpta område om 5,583,1 kvadratmeter av *tomten nr 67 A i Göteborgs stads tolfte rote* av ett centralposthus på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

5. Om- och tillbyggnad av posthusbyggnaden i Ystad.

Hänvisande till vad jag i samma statsrådsprotokoll under punkten 3 anført, hemställes vidare, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[5.]
Om- och
tillbyggnad
av posthus-
byggnaden
i Ystad.

att för om- och tillbyggnad av posthusbyggnaden å den postverket tillhöriga fastigheten *nr 285 b och nr 286 i kvarteret Kristina i Ystad* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Slutligen vill jag anmäla, att en provisorisk förhöjning av åtskilliga porton och befodringsavgifter för postförsändelser syntes mig nödig, om icke postverkets ekonomi, som jämväl röner starkt inflytande av de stegrade material- och arbetsprisen, skall under den närmaste framtiden bliva alltför prekär. Chefen för finansdepartementet har i sitt anförande till statsrådsprotokollet under titeln »Inkomsterna» räknat med en dylik höjning, som bör inträda snarast möjligt under år 1918. Jag skall därför någon av de närmaste dagarna underställa Kungl. Maj:t förslag i nu berörda syfte att till riksdagens beslut hänskjutas.

Telegrafverket.

1. Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

[6.]
Fortsatt
utveckling
av statens
telefon- och
telegraf-
väsende.

I skrivelse den 1 september 1917 med förslag till beräkning av anslag för kapitalökning för år 1919 har telegrafstyrelsen gjort framställning om anvisande av anslag till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Innan jag ingår på en redogörelse för styrelsens framställning i denna del, må erinras, att, sedan 1917 års riksdag för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 12,500,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet, Kungl. Maj:t den 14 juni 1917 ställt berörda medel till telegrafstyrelsens förfogande.

I nu förevarande skrivelse har telegrafstyrelsen anmält, att de anläggningar, som vore avsedda att utföras för omförmälda medel, i huvudsak komme att bliva färdiga under år 1917, med undantag dock för ledningar av koppartråd, vilka till följd av rådande kopparbrist inom landet icke nu kunde utföras.

Beträffande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål anför styrelsen i föreliggande skrivelse till en början följande:

»Till vilka belopp de för telefon- och telegrafväsendets utveckling anvisade medel för de senaste tio åren uppgått framgår av följande tablå:

Å r.	Anslags- och lånemedel, för			Summa.
	interurbana telefonledningar.	lokala telefonnät.	telegraf- ledningar.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1908	2,500,000	2,500,000	35,400	5,035,400
1909	750,000	3,250,000	136,800	4,136,800
1910	650,000	2,850,000	7,500	3,507,500
1911	950,000	3,050,000	11,000	4,011,000
1912	1,300,000	2,693,700	6,300	4,000,000
1913	¹⁾ 1,950,000	2,746,700	53,300	¹⁾ 4,750,000
1914	¹⁾ 1,975,000	3,100,000	50,000	¹⁾ 5,125,000
1915	1,850,000	3,123,000	827,000	5,800,000
1916	2,993,400	3,700,000	306,600	7,000,000
1917	4,500,000	7,694,000	306,000	12,500,000

¹⁾ Inklusivt anslag för telefonkabel till Gottland.

²⁾ » » » » » Tyskland.

Anm. I förestående tablå liksom här nedan anses anslag såsom beviljat för det år, under vilket detsamma fått förskottsvis disponeras, och icke för det år, i vars riksstat anslaget finnes upptaget.

Den samtalstrafik, som de *interurbana telefonledningarna* äro avsedda att förmedla, befinner sig alltjämt i ständig tillväxt. En översikt av de senaste tio årens utveckling i fråga om antalet telefonsamtal mot särskild avgift visar följande siffror:

[6.]

Å r.	Telefonsamtal mot särskild avgift.	Samtals- avgifter.	Ökning under året			
			i samtal		i samtalsavgifter	
			Kronor.	%.	Kronor.	%.
1908	14,730,878 perioder	4,525,004	14.1	425,590	10.4	
1909	16,751,450 »	5,061,764	13.7	536,760	11.8	
1910	18,971,853 »	5,579,431	13.3	517,667	10.2	
1911	20,819,076 »	6,150,864	9.7	571,433	10.2	
1912	23,331,342 »	6,846,855	10.8	695 991	11.3	
1913	25,020,841 »	7,287,265	7.2	440,410	6.4	
1914	27,387,032 »	8,062,610	9.5	775,345	10.7	
1915	29,662,238 »	9,187,513	8.3	1,124,903	14.0	
1916	36,873,543 »	10,849,304	24.3	1,661,791	18.1	
1917	38,000,000 »	13,000,000	3.0	2,150,696	19.8	

Anm. Uppgifterna för år 1917 äro approximativt beräknade med ledning av förhållandena under de sex första månaderna av året.

Av dessa siffror framgår, att för år 1917 ökningen i antalet samtal är relativt obetydlig, under det att inkomstökningen är snarare över än under den normala. Detta förhållande är en följd därav, att nya ledningar, som medgiva framförandet av ökat antal samtal, icke kunnat anläggas och att denna brist på ledningar framtvingat större användning av de dyrare ilsamtalen. Det måste därför nu vara för telegrafstyrelsen synnerligen angeläget att genom anläggande av nya förbindelser bereda möjlighet att framföra den växande trafiken och tillfredsställa de ökade anspråken på en snabb expedition.

Det för interurbannätet avsedda beloppet — vilket för år 1916 uppgick till 2,993,400 kronor och för år 1917 av telegrafstyrelsen föreslogs till 7,000,000 kronor men av Kungl. Maj:t minskades till 4,500,000 kronor — har telegrafstyrelsen för år 1918 ansett sig böra upptaga till 14,500,000 kronor. Av denna summa äro 2,500,000 kronor avsedda till fyllnad av det utav Kungl. Maj:t, såsom nyss nämnts, med samma belopp minskade anslaget till utförande av de i 1917 års arbetsplan upptagna arbetena. För dessa arbetens utförande, i den mån de på grund av materialbrist ännu ej kommit till stånd, kräves därjämte till följd av ökade material- och arbetspriser ett tilläggsanslag av 1,500,000 kronor. Vidare skulle 10,375,300 kronor användas till nya ledningar i övrigt, jämte kablar, stationsanordningar och stolplinjer för det interurbana telefontätet samt 124,700 kronor reserveras för de oförutsedda ledningar, som kunna visa sig oundgängligen behövligen under året.

Beträffande de *lokala telefontäten* har, på samma sätt som ägt rum under de närmast föregående åren, även under år 1917 utvecklingen av statens telefon-

[6.] väsende skett genom anordnande av telefontät å sådana orter, där dylika förut icke funnits, genom anläggning av nya landsledningar samt genom utvidgning av de förutvarande lokalnäten. Utvecklingens gång under de senaste tio åren framgår av följande uppgifter:

Å r.	Antal telefonapparater vid årets slut.	Under året influtna inträdes- och abonnemangsvgifter.	Ökning i antalet telefonapparater under året.		Ökning under året i inträdes- och abonnemangsvgifter.	
		Kronor.	Antal.	%.	Kronor.	%.
1908.....	109,939	5,695,571	7,845	7.7	518,400	10.0
1909.....	118,949	5,980,588	9,010	8.2	285,017	5.0
1910.....	128,410	6,437,264	9,461	8.0	456,676	7.6
1911.....	137,799	7,110,920	9,389	7.3	673,656	10.5
1912.....	148,372	7,727,499	10,573	7.8	616,579	8.7
1913.....	159,252	8,299,065	10,880	7.3	571,566	7.9
1914.....	169,794	8,796,582	10,542	6.2	497,517	5.7
1915.....	181,222	9,438,185	11,428	6.7	641,603	7.3
1916.....	207,281	11,102,579	26,059	14.4	1,664,394	17.6
1917.....	232,000 omkring	13,000,000 omkring	24,719	11.9	1,897,421	17.1

Vid uppgörande av arbetsplanen för år 1918 har telegrafstyrelsen, oaktat arbetena begränsats till de allra nödvändigaste, icke kunnat upptaga de för planens genomförande beträffande de lokala telefontäten erforderliga medel till lägre belopp än 14,397,800 kronor. I nämnda summa ingår dock ett belopp av 2,445,000 kronor för anordnande av nya abonnentledningar under år 1917. Det har nämligen visat sig, att anslaget 2,070,000 kronor för anläggning av nya abonnentledningar under år 1917 icke är tillräckligt. Då telegrafstyrelsen i underdånig skrivelse den 22 september 1916 gjorde framställning om detta anslag, hade styrelsen den uppfattningen, att det årets stora abonnentökning, vilken huvudsakligen måste tillskrivas den med 1916 års ingång ikraftträdde telefon-tariffreformen, var tillfällig och att tillströmningen av nya abonnenter efter 1916 års slut skulle återgå till samma proportioner som under åren före 1916. Den gångna delen av år 1917 har emellertid visat, att tillströmningen av nya abonnenter icke minskats. Sålunda utgjorde antalet nya abonnerade apparater under månaderna januari—juni år 1917 13,803 stycken mot 13,508 stycken under motsvarande tid år 1916. Härigenom har telegrafstyrelsen, såsom fallet var även under år 1916, ånyo ställts inför den situationen, att antingen nödgas avvisa ny-anmälda abonnenter eller ock överskrida det för anordnande av nya abonnentledningar anvisade anslaget. Då emellertid ingen invändning från Kungl. Maj:ts och riksdagens sida restes mot den av styrelsen i dess sistberörda skrivelse framförda synpunkten, att styrelsen i liknande situation måste utgå från att vad som till följd av en oförutsedd abonnenttillströmning brister i anslaget för det ena året kommer

att täckas genom anslag för det påföljande året, har styrelsen även under år 1917 mottagit abonnenter i den utsträckning, som kunnat ske med hänsyn till möjligheterna att anskaffa materiel, och kommer till följd härav det beviljade anslaget för anordnande av nya abonnentledningar under år 1917 att överskridas med, så vitt nu kan beräknas, omkring 2,445,000 kronor, vilket belopp därför upptagits i den summa, som styrelsen för ändamålet begär för år 1918.

Jämväl har, motsvarande vad som skett vid beräkning av anslagen för år 1917, för år 1918 upptagits ett belopp, avsett dels att användas för sådana arbeten, som icke redan nu kunnat förutses, men som under år 1918 anses komma att visa sig erforderliga och icke utan största olägenhet kunna uppskjutas till ett efterföljande år, dels att möta oförutsedda ytterligare prisstegringar å för telegrafverkets arbeten erforderliga materialier. Detta belopp har styrelsen ansett sig böra föreslå till 442,850 kronor.

Telegraftrafikens utveckling under de senaste tio åren framgår av följande uppgifter:

Å r.	Antal telegram.	Telegram-avgifter. Kronor.	Ökning (minskning —) under året		
			i telegramavgifter.		
			i antal telegram.	Kronor.	%.
1908.....	3,822,897	2,228,494	1.1	— 64,371	— 2.8
1909.....	3,963,079	2,207,090	3.7	— 21,404	— 1.0
1910.....	4,142,060	2,207,959	4.5	869	0.04
1911.....	4,380,997	2,316,290	5.8	108,331	4.9
1912.....	4,912,525	2,606,472	10.9	290,182	12.5
1913.....	5,141,302	2,678,673	4.7	72,201	2.8
1914.....	5,907,278	3,916,935	14.9	1,238,262	46.2
1915.....	7,005,108	5,959,499	18.7	2,042,564	52.1
1916.....	7,404,001	7,040,220	5.7	1,080,721	18.1
1917.....	omkring 7,500,000	omkring 7,400,000	1.3	359,780	5.1

För telegrafnätets utveckling anslagos för år 1916 306,600 kronor och för år 1917 306,000 kronor. För år 1918 uppgår ifrågavarande anslagsbehov till 1,102,200 kronor. Av detta belopp skulle 953,800 kronor användas till nya telegrafledningar och återstoden, 148,400 kronor, till för telegrafnätet erforderliga nya stolplinjer och stationsanordningar.

Att styrelsen för år 1918 måst upptaga ett så stort belopp för nya telegrafledningar beror därpå, att intill år 1916 byggandet av nya telegrafledningar hållits nere under flera år. Utom de för åren 1916 och 1917 anslagna beloppen å respektive 306,600 och 306,000 kronor har något större belopp för detta ändamål ej beviljats sedan år 1909, då 136,800 kronor anvisades. För framförande av den alltjämt stegrade telegramtrafiken hava därför telefonledningarna måst i stor utsträckning anlitas och detta i en sådan omfattning, att det blivit till betydligt

[6.] förfång för telefontrafiken. Det är därför ett oavvisligt behov att skaffa telegraftrafiken egna förbättrade framkomstmöjligheter, på det att ej telegraftrafiken må förhindra det fulla utnyttjandet av de dyrbarare telefonledningarna.»

Enligt vad sålunda anförts skulle anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål uppgå till:

för interurbannätet	14,500,000 kronor,
» lokala telefonnäten	14,397,800 » ,
» telegrafnätet	1,102,200 » ,
	<hr/>
	eller tillhopa 30,000,000 kronor.

I anledning härav anför styrelsen i sin föreliggande skrivelse ytterligare:

»Det anslag å 30,000,000 kronor, som, enligt vad styrelsen anført, skulle erfordras för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende under år 1918, överskrider betydligt vad som erfordrats under något föregående år. Att ökningen denna gång är så stor beror *dels* på att det för år 1917 beviljade anslaget för anordnande av nya abonnentledningar visat sig vara i högre grad än för något föregående år otillräckligt, *dels* därpå att, enär abonnenttillströmningen icke visar några tecken till minskning, anslaget för år 1918 ansetts böra beräknas så högt, att detsamma, även om abonnenttillströmningen ej nedgår, icke skall åter behöva i nämnvärd grad överskridas, såsom fallet varit under åren 1916 och 1917, *dels* därpå att den interurbana telefontrafiken, vars krav på nya ledningar under år 1917 för övrigt icke motsvarades av det reducerade anslag, som för nämnda år beviljades, vuxit i så hög grad, att byggandet av nya riksledningar måste beräknas ske i avsevärt större omfattning än förut, samt *dels* och huvudsakligen på de oerhört stegrade prisen på alla materialier.

De nya interurbana telefonanläggningar, utvidgningar inom lokala telefonnät och nya telegrafanläggningar, vilka under år 1918 synas telegrafstyrelsen böra ifrågakomma, så vitt förhållandena möjliggöra dessa arbeten och såvida icke ändrade förhållanden göra det lämpligt att andra arbeten företagas i stället för en eller annan av dessa, äro:

I. Interurbana telefonnätet.

Resterande anslag för 1917 års riksledningar	kronor 2,500,000: —	
Tilläggsanslag för 1917 års riksledningar	» 1,500,000: —	kronor 4,000,000: —
Stockholm—Göteborg	kronor 476,400: —	
» —Sollefteå—Örnsköldsvik	» 501,100: —	
» —Sundsvall	» 307,800: —	
» —Malmö	» 456,200: —	
» —Hässleholm—Lund	» 375,300: —	

Stockholm—Växjö—Karlshamn	kronor	328,500:—
» —Nässjö	»	198,400:—
» —Linköping	»	125,400:—
» —Norrköping	»	98,400:—
» —Hedemora	»	110,300:—
» —Falun	»	148,400:—
» —Eskilstuna	»	48,000:—
» —Strängnäs	»	29,000:—
» —Gävle	»	91,500:—
» —Karlstad	»	223,300:—
Sundsvall—Örebro	»	367,600:—
Göteborg—Malmö	»	276,100:—
» —Hälsingborg	»	193,800:—
» —Varberg—Halmstad	»	90,500:—
» —Jönköping	»	111,800:—
» —Örebro	»	301,000:—
» —Skövde	»	86,500:—
» —Varekil	»	44,500:—
Malmö—Nässjö	»	174,100:—
Norrköping—Linköping—Nässjö	»	106,000:—
Örebro—Nässjö—Växjö	»	202,500:—
Nässjö—Jönköping—Skövde	»	90,700:—
» —Värnamo—Halmstad	»	136,900:—
Hälsingborg—Växjö	»	146,000:—
Malmö—Karlshamn—Karlskrona	»	173,200:—
Kalmar—Linköping	»	178,500:—
Falun—Mora	»	54,600:—
Mora—Vansbro—Filipstad	»	111,100:—
Västerås—Norberg—Ludvika	»	81,200:—
Gävle—Krylbo	»	57,700:—
» —Sala—Eskilstuna	»	121,200:—
» —Uppsala	»	85,800:—
Norrköping—Eskilstuna	»	48,000:—
Sundsvall—Gävle	»	160,700:—
Mora—Bollnäs	»	80,600:—
Örebro—Falun	»	122,400:—
» —Västerås	»	70,400:—
» —Eskilstuna	»	70,000:—
» —Karlstad	»	88,900:—
» —Mariestad—Skara	»	125,000:—
Borås—Varberg	»	61,500:—
Karlstad—Åmål	»	50,100:—
Halmstad—Landeryd	»	36,000:—
Sundsvall—Härnösand—Örnsköldsvik— Umeå	»	205,200:—
Skellefteå—Byske	»	17,500:—
Piteå—Luleå	»	42,200:—
Luleå—Kalix—Haparanda	»	96,000:—
Sollefteå—Nyland—Härnösand	»	80,000:—

[6.] Vilhelmina—Dorotea—Strömsund— Östersund	kronor	162,500: —
Malmö—Kristianstad	»	65,700: —
Halmstad—Ljungby	»	49,000: —
Nässjö—Hultsfred	»	60,000: —
Byske—Arvidsjaur	»	82,000: —
Stockholm—Västerås	»	28,200: —
» —Kolbäck	»	33,600: —
» —Nyköping	»	28,400: —
Söderhamn—Bollnäs—Ljusdal	»	31,900: —
Ange—Rätansbyn	»	25,000: —
Kalix—Överkalix	»	23,000: —
Östersund—Svenstavik	»	23,000: —
Göteborg—Vara	»	26,700: —
» —Vårgårda	»	19,700: —
Floda—Alingsås	»	5,200: —
Karlskrona—Bergkvara	»	17,500: —
Hälsingborg—Klippan 2 st.	»	30,900: —
Klippan—Hässleholm	»	20,100: —
Hälsingborg—Eslöv	»	17,800: —
» —Landskrona	»	8,900: —
Eslöv—Klippan—Ängelholm	»	23,000: —
Lund—Eslöv	»	5,700: —
Eslöv—Teckomatorp	»	4,100: —
Malmö—Trälleborg	»	9,300: —
Simrishamn—Tomelilla	»	9,300: —
Ystad—Kristianstad	»	35,200: —
Nässjö—Eksjö	»	6,600: —
» —Vetlanda	»	17,000: —
Hässleholm—Osby—Älmhult	»	19,700: —
Kalmar—Mörbylånga	»	70,000: —
Ängelholm—Åstorp	»	6,600: —
Kågeröd—Billesholms gruva	»	3,000: —
Krylbo—Västerås	»	19,300: —
Falun—Hedemora	»	17,400: —
Örebro—Katrineholm	»	24,000: —
Enköping—Västerås	»	10,500: —
Västerås—Arboga	»	15,100: —
Norrköping—Valdemarsvik	»	28,000: —
Vadstena—Linköping	»	26,000: —
Enköping—Sala	»	15,200: —
Uppsala—Norrtälje	»	22,000: —
Gävle—Ockelbo	»	10,300: —
» —Tierp	»	14,500: —
» —Hedesunda	»	11,000: —
Orsa—Furudal	»	9,300: —
Strängnäs—Mariefred	»	6,400: —
Varberg—Kungsbacka	»	6,500: —

Lysekil—Uddevalla	kronor	12,500:—	
Vara—Vänersborg	»	15,600:—	
Jönköping—Falköping	»	23,600:—	
Åtvidaberg—Falerum	»	5,000:—	
Skövde—Hjo	»	10,700:—	
» —Töreboda	»	14,000:—	
Borås—Skene	»	11,500:—	
Hudiksvall—Ljusdal	»	21,000:—	
Boden—Luleå	»	15,800:—	
Östersund—Oviken	»	14,300:—	
Selsjön—Anundsjö	»	23,000:—	
Täfteå—Sävar—Bygdeå	»	14,000:—	
Östersund—Stugun	»	14,500:—	
Hundsjö—Niemisel	»	4,300:—	
Änn—Tångböle	»	1,500:—	
Nyböle—Arnemark	»	2,500:—	
Halmstad—Båstad—Ängelholm	»	21,000:—	
Växjö—Målerås	»	20,000:—	
Göteborg—Lödöse	»	11,800:—	
Nyköping—Katrineholm	»	26,000:—	
Östersund—Gällö	»	13,000:—	
Solnavägen—Järva (kabel)	»	18,500:—	
Dyltaån—Hagaby (ny stolplinje).....	»	34,000:—	
Pålsboda—Sköllersta (ny stolplinje).....	»	8,000:—	
Björnborg—Nykvarn, Läggesta—Åker (ny stolplinje).....	»	10,000:—	
Enköping—Orresta (ny stolplinje).....	»	14,700:—	
Uppsala—Vittinge (» »).....	»	28,100:—	
Storvik—Torsåker (» »).....	»	6,700:—	
Kilafors—Bergvik (» »).....	»	13,800:—	
» —Bollnäs—Simeå (ny stolplinje).....	»	34,200:—	
Strömtorp—Björneborg (ny stolplinje)...	»	13,700:—	
Åvesta—Borlänge (» »).....	»	28,200:—	
Åsarne—Röja älv (» »).....	»	12,000:—	
Östersund—Brunflo (» »).....	»	17,900:—	
Ånge—Östavall (» »).....	»	33,500:—	
Lövsjö—Tystberga (upps. av regler).....	»	7,500:—	
Enköping—Orresta (» » »).....	»	3,100:—	
Fågelsång—Lövsjö (» » »).....	»	2,600:—	
Järva—Väsby—Uppsala—Vittinge (upps. av regler)	»	19,200:—	
Uppsala—Faringe (upps. av regler)	»	3,300:—	
Uppsättning av stolpreglar inom V linje- distriktet.....	»	147,200:—	
Diverse mindre arbeten.....	»	355,600:—	kronor 10,375,300:—
Oförutsedda riksledningar	»	124,700:—	
		<u>Summa kronor 14,500,000:—</u>	

[6.]

II. Utvidgning av lokala telefonnätet.

Tilläggsanslag för nya abonnentledningar år 1917	kronor	2,445,000:—
Anläggning av nya växelstationer	»	500,000:—

Anläggning av landsledningar.

Göteborg—Hindås	kronor	8,300:—
» —Kungsbacka	»	9,000:—
» —Norbyvallda	»	6,700:—
» —Lindome	»	2,700:—
» —Kullavik	»	4,600:—
» —Kungälv	»	3,900:—
Nol—Älvängen	»	2,200:—
Partilled—Jonsered	»	1,500:—
Lerum—Floda	»	2,000:—
Jörlanda—Stenungsund	»	2,200:—
Fjärås—Åsa	»	3,300:—
Malmö—Lomma	»	3,800:—
» —Kvarnby	»	900:—
» —Svedala	»	4,800:—
» —Vintrie—Tygelsjö	»	2,400:—
» —Ljunghusen	»	9,600:—
Kalmar—Vassmolösa—Kvarnlyckan— Gräsgärde	»	7,000:—
Kalmar—Smedby	»	3,100:—
Hälsingborg—Höganäs—Mölle	»	12,500:—
Höganäs—Arild	»	3,400:—
Bjuf—Hyllinge	»	1,300:—
Döshult—Viken	»	1,300:—
Hjortsby—Hjortshög	»	1,300:—
Allerum—Döshult	»	2,200:—
Mjöhult—Kattarp	»	2,300:—
Hälsingborg—Ramlösa	»	400:—
Jonstorp—Höganäs	»	3,400:—
Hälsingborg—Råå	»	1,600:—
Åstorp—Bjuf	»	1,800:—
Klippan—Örkelljunga—Ösljunga	»	10,000:—
» —Ljungbyhed	»	4,200:—
» —Kärreberga	»	2,500:—
Landskrona—Ekeby	»	10,700:—
» —Tågarp	»	5,300:—
Dösjöbro—Dagstorp	»	1,300:—
Ystad—Skurup	»	7,100:—
Simrishamn—Hammenhög	»	4,900:—
Kristianstad—Åhus	»	5,600:—
Sölvesborg—Näsum	»	4,400:—
Vimmerby—Södra Vi	»	3,500:—

Eksjö—Ingatorp	kronor	8,500:—
Klippan—Perstorp	»	4,700:—
Skivarp—Rydsgård	»	2,100:—
Gärnsnäs—Gyllebo	»	1,800:—
Degeberga—Olseröd	»	2,700:—
Eksjö—Västra Ryd	»	7,400:—
Trälleborg—Kämpinge	»	6,900:—
Sala—Hedåker	»	8,600:—
» —Salbohed	»	4,400:—
Ransta—Tärna	»	1,200:—
Uppsala—Faringe	»	8,400:—
» —Vattholma	»	5,000:—
Gävle—Sandviken	»	6,000:—
Mjölby—Skänninge	»	2,900:—
Gnesta—Vagnhärad	»	7,400:—
Mellösa—Hälleforsnäs	»	3,200:—
Falun—Borlänge	»	6,300:—
» —Sågmyra	»	7,000:—
Gävle—Valbo	»	3,100:—
Enköping—Svinnegarn	»	2,400:—
Angskär—Spillersboda	»	2,000:—
Nyköping—Svärdsbro	»	6,500:—
Falkenberg—Heberg	»	2,800:—
» —Slöinge	»	7,200:—
Halmstad—Simlångsdalen	»	5,400:—
Veinge—Genevad	»	1,100:—
Laholm—Skottorp	»	3,000:—
Landeryd—Smålandsstenar	»	4,200:—
Örebro—Sköllersta	»	6,700:—
Hackva—Kräcklinge	»	3,300:—
Gislaved—Nissators	»	10,000:—
Laholm—Edenberga	»	1,900:—
Jönköping—Habo	»	5,100:—
» —Lekeryd	»	4,500:—
Karlstad—Fagerås	»	10,900:—
» —Kil	»	5,500:—
» —Ulfsby	»	13,500:—
Deje—Forshaga	»	2,800:—
Värmlands Heden—Östra Fågelvik	»	3,300:—
Lidköping—Järpås	»	4,900:—
Lysekil—Fiskebäckskil	»	2,800:—
Grundkund—Fiskebäckskil	»	1,700:—
Mariestad—Hova	»	8,700:—
Skara—Götene	»	6,300:—
Stenstorp—Nolheden	»	1,500:—
Vara—Herrljunga	»	11,000:—
Vara—Vedum	»	3,100:—
Herrljunga—Ljung	»	2,700:—

[6.]	Grimeton—Rolfstorp	kronor	1,100: —
	Varekil—Kleva Orust	»	4,200: —
	Värnamo—Kärda	»	2,700: —
	Torpshammar—Viskan	»	2,200: —
	Örnsköldsvik—Sidensjö	»	7,200: —
	» —Moälven	»	5,500: —
	Nygård—Arnäsfall	»	1,200: —
	Bäckland—Ramvik	»	1,400: —
	Klockestrand—Sandöverken	»	1,300: —
	Kramfors—Sprängsviken	»	3,000: —
	Undrom—Styrnäs	»	1,400: —
	Lugnvik—Bjärträ	»	2,000: —
	Mörsil—Järpen	»	3,300: —
	Staa—Bodsjöedet	»	2,500: —
	Orrviken—Hära	»	5,400: —
	Gisselforsen—Köfra	»	2,900: —
	Älfros—Ytterhogdal	»	8,000: —
	Karungi—Risudden	»	5,400: —
	Råneå—Niemisel	»	7,300: —
	Antnäs—Långnäs	»	1,400: —
	Bonäset—Kall	»	3,300: —
	Tvärån—Älvsbyn	»	4,100: —
	Bjursele—Frautjälen	»	2,000: —
	Ursviken—Kallholmen	»	1,200: —
	Renfors—Lappvattnet	»	1,400: —
	Hökmark—Norrlands Daglösten	»	3,000: —
	Umeå—Vännäs	»	13,800: —
	Nordmaling—Norrlands Sunnansjö	»	3,500: —
	Nyåker—Agnäs	»	2,700: —
	Brattsbacka—Norrfors	»	2,200: —
	Arbrå—Vallsta	»	1,500: —
	Söderhamn—Bergvik	»	3,100: —
	» —Norråla	»	3,100: —
	Skellefteå—Bureå	»	5,900: —
	» —Ursviken—Kallholmen	»	4,700: —
	Stockholm—Ekerö	»	10,000: —
	» —Färentuna	»	9,200: —
	» —Munsö	»	10,400: —
	» —Pilharn	»	1,500: —
	» —Pilkrog	»	6,100: —
	» —Resarö	»	4,200: —
	» —Rindö 2 st. (I kabel)	»	200: —
	» —Söderby	»	4,100: —
	» —Tynningö	»	2,800: —
	» —Märsta	»	4,000: —
	» —Brevik 2 st.	»	4,300: —
	» —Huddinge 2 st. (I kabel)	»	200: —
	» —Rotebro 2 »	»	5,400: —

Utgifter för kapitalökning: bil. 1: 1918 års tilläggsstat.

19

Stockholm—Rönninge 2 » (I kabel) ...	kronor	200: —	
» —Saltsjö—Dufnäs 2 st. (I kabel)	»	200: —	
» —Storängen 2 st. (I kabel)	»	200: —	
» —Stocksund 3 » (» »)	»	300: —	
» —Sundbyberg 4 st. (» »)	»	400: —	
» —Tranebergsbro 2 st. (I kabel)	»	200: —	
» —Tureberg 2 st.	»	3,200: —	
Järva—Väsby—Uppsala—Vittinge (upps. av regler)	»	4,000: —	
Uppsala—Faringe (upps. av regler)	»	2,600: —	kronor 610,000: —

[6.]

Anläggning av kabelvägar samt utvidgning av näten i:

Eslöv	kronor	13,700: —
Halmstad	»	69,400: —
Hälsingborg	»	111,000: —
Hässleholm	»	28,700: —
Höganäs	»	15,200: —
Kalmar	»	16,000: —
Karlskrona	»	10,900: —
Kristianstad	»	29,000: —
Landskrona	»	214,800: —
Lund	»	72,000: —
Malmö	»	200,600: —
Ronneby	»	10,300: —
Trälleborg	»	11,900: —
Växjö	»	11,000: —
Ystad	»	20,700: —
Borås	»	18,600: —
Göteborg	»	1,395,225: —
Jönköping	»	35,800: —
Skövde	»	49,600: —
Varberg	»	43,300: —
Vara	»	19,000: —
Vänersborg	»	18,500: —
Eskilstuna	»	44,000: —
Linköping	»	165,800: —
Motala	»	43,000: —
Norrköping	»	93,500: —
Örebro	»	83,000: —
Stockholm	»	2,999,450: —
Uppsala	»	35,000: —
Gävle	»	22,900: —
Krylbo	»	13,300: —
Västerås	»	12,100: —

Utgifter för kapitalökning: bil. 1: 1918 års tilläggsstat.

[6.]	Karlstad	kronor	19,550:—	
	Kristinehamn	»	11,250:—	
	Härnösand	»	11,500:—	
	Sollefteå	»	13,500:—	
	Sundsvall	»	50,000:—	
	Östersund	»	38,000:—	
	Boden	»	29,700:—	
	Kalix	»	11,500:—	
	Luleå	»	31,100:—	
	Övriga orter i riket	»	156,575:—	kronor 6,299,950:—

Anordnande av abonnentledningarna vid förut befintliga nät.

Inom	I linjedistriktet	kronor	1,100,000:—	
»	II	»	800,000:—	
»	III	»	350,000:—	
»	IV	»	1,000,000:—	
»	V	»	500,000:—	
»	VI	»	200,000:—	
»	VII	»	150,000:—	kronor 4,100,000:—
Oförutsedda arbeten		»	442,850:—	
				Summa kronor 14,397,800:—

III. Telegrafnätet.

Stockholm—Skövde	kronor	73,400:—	
» —Karlstad	»	86,900:—	
» —Karlskrona	»	162,900:—	
Malmö—Norrköping	»	160,500:—	
» —Nässjö	»	124,000:—	
» —Halmstad	»	48,700:—	
Nässjö—Linköping	»	27,000:—	
Ystad—Kristianstad—Sölvesborg	»	37,200:—	
Göteborg—Karlstad	»	64,500:—	
Örebro—Karlstad	»	35,500:—	
Skövde—Skara	»	6,000:—	
Göteborg—Vänersborg—Uddevalla— Lysekil	»	36,000:—	
Jönköping—Värnamo	»	17,200:—	
Luleå—Gällivare	»	50,000:—	
Sundsvall—Ånge	»	24,000:—	kronor 953,800:—
Diverse mindre arbeten	»		148,400:—
			Summa kronor 1,102,200:—

Sammanfattning.

I. Interurbannätet.

Resterande anslag för 1917 års riksledningar	kronor	2,500,000: —	
Tilläggsanslag för 1917 års riksledningar	»	1,500,000: —	
Nya riksledningar	»	10,375,300: —	
Oförutsedda riksledningar	»	124,700: —	kronor 14,500,000: —

II. Lokala telefonnäten.

Anläggning av nya växelstationer	kronor	500,000: —	
» » » landsledningar	»	610,000: —	
» » » kabelvägar m. m. ...	»	6,299,950: —	
» » » abonnentledningar			
år 1918	»	4,100,000: —	
Tilläggsanslag för nya abonnentledningar år 1917	»	2,445,000: —	
Oförutsedda arbeten	»	442,850: —	kronor 14,397,800: —

III. Telegrafnätet	kronor	1,102,200: —	»	1,102,200: —
				Summa kronor 30,000,000: —

Beträffande storleken av ifrågavarande anslag anför styrelsen slutligen följande:

»I den av telegrafstyrelsen lämnade utredningen angående de arbeten, som äro oundgängligen nödvändiga för att allmänhetens berättigade krav på utvecklingen av statens telefon- och telegrafväsende skola kunna tillgodoses, har styrelsen icke tagit hänsyn till nu rådande svårigheter att få erforderliga arbeten utförda, utan har styrelsen velat för Kungl. Maj:t framlägga det verkliga behovet, oavsett huruvida möjligheter finnas att under nuvarande förhållanden tillfredsställa det samma. Givetvis har styrelsen dock även måst undersöka möjligheterna att under år 1918 utföra de vittomfattande arbeten, som behovet kräver. Därvid har styrelsen funnit, att, även om den nu rådande bristen på materialier av alla slag, vilken för närvarande till stor del omöjliggör det av styrelsen framlagda arbetsprogrammets genomförande, skulle kunna övervinnas, synes det dock hart när omöjligt att erhålla tillräcklig arbetskraft för alla de erforderliga arbetenas utförande under ett år. Telegrafverkets nuvarande arbetarstam är icke tillräcklig härför och att för detta ändamål redan nu, innan någon som helst utsikt yppat sig att erhålla ökad tillgång på materialier, antaga och upplära ny personal kan icke vara tillrädligt, enär stora svårigheter, huvudsakligen beroende just på den nämnda materialbristen, förefinnas att bereda den nuvarande arbetsstyrkan sysselsättning.

Telegrafstyrelsen — som skulle utsätta sig för befogat klander, om den icke lade sina anslagsäskanden så, att, så vitt på styrelsen ankommer, erforderliga penningmedel finnas disponibla, så snart möjlighet åter uppstår att inköpa de nödvändiga materialier, som icke finnas eller kunna tillverkas inom landet — har på grund av vad nyss anförts ansett sig böra vid beräkning av det anslag,

[6.]

som av 1918 års riksdag bör äskas, icke låta sina anslagsyrkanden begränsas av andra hänsyn än omöjligheten att med tillgängliga arbetskrafter kunna under år 1918 medhinna arbetena. Styrelsen har således härvid icke tagit någon hänsyn till den större eller mindre utsikten att kunna uppbringa de för 1918 års planerade arbeten behövlige materialier. Å andra sidan är det till följd av de osäkra förhållandena omöjligt att nu bestämt ange, vilka arbeten med säkerhet kunna utföras under år 1918. De överslagsberäkningar, till vilka styrelsen med hänsyn härtill måst inskränka sig för beräkning av storleken utav det belopp, som under nämnda år skulle kunna komma till användning för att, så vitt omständigheterna medgiva, tillgodose utvecklingen av statens telefon- och telegrafväsende, hava givit vid handen, att ett belopp av 25,000,000 kronor bör ställas till styrelsens förfogande under år 1918. Huru detta anslag lämpligast bör fördelas mellan interurbannätet, lokala telefontäten och telegrafnätet måste till stor del komma att bero på, i vilken utsträckning de för det ena eller andra slaget av arbeten behövlige materialerna kunna anskaffas, och det måste därför lämnas åt styrelsen att träffa slutligt avgörande i fråga om vilka av de uppräknade arbetena böra uppskjutas.»

På grund av vad sålunda anförts har telegrafstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för år 1919 anvisa ett anslag av 25,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1918 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

*Departements-
chefen.*

Enligt telegrafstyrelsens föreliggande utredning skulle för utförande under år 1918 av enbart sådana arbeten, som äro oundgängligen nödvändiga för tillgodoseende av allmänhetens berättigade krav på utvecklingen av statens telefon- och telegrafväsende, erfordras ett anslag av icke mindre än 30,000,000 kronor, varav beräknats för interurbana telefonledningar 14,500,000 kronor, för de lokala telefontäten 14,397,800 kronor samt för telegrafnätet 1,102,200 kronor. Genom berörda utredning har telegrafstyrelsen velat framlägga det verkliga behovet av nya ledningar, oavsett huruvida möjligheter till deras utförande föreligga. Vid beräkning av anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål har styrelsen däremot tagit hänsyn till svårigheterna att erhålla tillräcklig arbetskraft för samtliga de planerade arbetena och på grund därav begränsat sitt anslagskrav till 25,000,000 kronor. Å andra sidan har styrelsen av anförda skäl icke funnit sig böra taga med i beräkningen den rådande materialbristen. Beträffande fördelningen av det sålunda reducerade anslagsbeloppet mellan de olika näten skulle detsamma enligt styrelsens förslag till huvudsaklig del komma att bero på, i vilken utsträckning de för det ena eller andra slaget av arbeten erforderliga materialerna kunna anskaffas.

Styrelsens nu föreliggande beräkning av anslagsbehovet innebär i förhållande till anslaget för år 1918 en ökning med ej mindre än 12,500,000

kronor. Vid en granskning av orsakerna till denna ökning är främst att lägga märke till den oerhörda stegring i materialprisen, som inträffat sedan styrelsens anslagsäskanden för år 1918 framlades. Till utredning härom ber jag få återgiva följande inom telegrafstyrelsen utarbetade tabell:

[6.]

Tabell, angivande priserna å vissa slag av materialier, som i större poster inköpts för telegrafverkets byggnadsarbeten under åren 1914—1918.

		1914.	1915.	1916.	1917.	1918 ¹⁾ senast betin- gadepris.	Pris- ökning 1914-1918 i %.		
		K r o n o r.							
Isolatorer	pr st.	— 16	— 16	— 20	— 25	— 30		87	
Kabel 1,000 tr., 0,6 m/m	» m.	7 70	10 50	14 —	18 —	27 75		260	
» 600 » ²⁾	» »	6 75	9 25	12 —	15 —	19 47		188	
» 400 » ²⁾	» »	4 75	6 50	8 50	11 50	13 84		191	
» 200 » ²⁾	» »	2 40	2 40	4 40	6 —	7 42		209	
» 100 » ²⁾	» »	1 55	1 55	3 20	4 00	5 21		236	
» 60 » ²⁾	» »	1 —	1 —	1 75	2 50	3 06		206	
Krok	» st.	— 10	— 10	— 24	— 25	— 39		290	
Stolpreglar 10 pinns	» »	2 95	2 90	5 —	5 —	10 —		238	
» 4 » dubbla	» »	1 90	1 90	3 60	3 60	6 00		215	
Stållina 6 tons	» m.	— 16	— 18	— 40	— 43	— 62		287	
» 3 »	» »	— 10	— 10	— 22	— 24	— 41		310	
Telefonapparater	» st.	45 —	51 75	51 75	55 —	94 40 ³⁾		110	
Tenn	» kg.	3 20	3 50	3 50	3 85	31 75		892	
Torrelement	» st.	1 45	1 45	2 35	2 50	5 —		244	
Tråd, bly-, 2 tr.	» m.	— 12	— 12	— 20	— 24	— 30		150	
» brons-	» kg.	1 56	1 70	2 15	3 25	8 50		444	
» järn-	» »	— 25	— 27	— 50	— 78	1 50		500	
» koppar-	» »	1 36	1 70	2 —	3 —	8 25		506	
» tjär-, 0,7 m/m	» m.	— 05	— 05	— 12	— 15	— 15		200	
Zinkplåt	» kg.	— 45	— 45	1 35	1 35	2 —		344	

¹⁾ Anbud å materialier för arbeten under ett år infordras redan hösten föregående år. Priserna för år 1918 äro beräknade dels med hänsyn till redan erhållna anbud, dels med hänsyn till nuvarande prisläget i allmänna marknaden.

²⁾ Dessa kablar äro för 1918 gjorda av 0,5 m/m ledare, i motsats mot föregående år, då 0,7 m/m ledare användes.

³⁾ Detta årsenast betalda pris från I. M. Ericsson & C.o. Verkstadens pris för 1918 kan ännu icke bestämmas

[6.]

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag framlade dåvarande departementschefen utredning angående prisförhöjningen under tidsperioden 1914—1917 å samma materialier, som upptagits i den nu återgivna tabellen. Därav framgick, att prisförhöjningen under sistnämnda period i allmänhet ej understigit 100 procent och i vissa fall uppgått till 200 procent eller därutöver, dock högst till 212 procent. I medeltal utgjorde höjningen omkring 122 procent. För perioden 1914—1918 är prisstegringen i medeltal omkring 290 procent och uppgår beträffande tenn ända till 892 procent. Ehuru vid beviljande av anslag för ifrågavarande ändamål hänsyn uppenbarligen måste tagas till denna oerhörda stegring av materialprisen, torde densamma dock icke böra föranleda ett undanskjutande av sådana arbeten, som äro oundgängligen nödvändiga för tillgodoseende av allmänhetens och näringslivets berättigade krav på förbindelselinjernas utvidgning.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet beviljade 1917 års riksdag för det interurbana telefont nätet ett belopp av 4,500,000 kronor. Detta innebar emellertid en minskning med 2,500,000 kronor av det utav telegrafstyrelsen för ändamålet begärda beloppet. De i telegrafstyrelsens arbetsplan för år 1917 upptagna arbeten, som till följd härav icke kunnat komma till stånd, hava nu upptagits i planen för år 1918.

Beträffande framställningen i förevarande del tillåter jag mig åberopa följande inom telegrafstyrelsen upprättade tabell:

Tabell, utvisande % av ilsamtal samt väntetider å vissa huvudsträckor av rikstelefonnätet år 1917.

[6.]

Ledningssträckor	Antal ilsamtal i % av hela samtals- antalet.	V ä n t e t i d e r .			
		Antal samtal i % av hela samtals- antalet, som kunnat expedieras.			
		Inom			Efter
		15 min.	30 min.	60 min.	60 min.
Stockholm—Göteborg	70,4	30	42	63	37
Göteborg—Stockholm		17	27	39	61
Stockholm—Örnsköldsvik	47	17	28	51	49
Örnsköldsvik—Stockholm		35	56	80	20
Sundsvall—Stockholm	—	24	41	68	32
Stockholm—Lund	71	44	65	86	14
Lund—Stockholm		40	56	69	31
Stockholm—Malmö	—	30	44	65	35
Stockholm—Karlshamn	61	36	53	85	15
Karlshamn—Stockholm		23	34	63	37
Stockholm—Nässjö	53	31	50	75	25
Nässjö—Stockholm		28	45	59	41
Hedemora—Stockholm	32	32	63	77	23
Falun—Stockholm	51	52	68	79	21
Stockholm—Karlstad	81	26	40	62	38
Karlstad—Stockholm		21	30	44	56
Sundsvall—Örebro	24	35	52	68	32
Örebro—Sundsvall		44	66	88	12
Göteborg—Malmö	52	38	60	78	22
Malmö—Göteborg	73	32	57	79	21
Göteborg—Hälsingborg	25	57	71	83	17
Hälsingborg—Göteborg	24	61	80	94	6
Göteborg—Örebro	24	18	34	56	44
Örebro—Göteborg		35	54	75	25
Malmö—Nässjö	28	27	52	79	21

Anm. Väntetiderna angiva, huru stor procent av de expedierade samtalen, som kunnat framföras inom 15, 30 och 60 minuter efter beställningen, ävensom huru stor procent av samtalsantalet, som varit underkastad längre väntetid än 60 minuter. Vid uträknandet av väntetiderna har någon åtskillnad mellan vanliga samtal och ilsamtal ej gjorts, utan äro båda slagen av samtal medräknade. Härigenom samt även genom att statistiken omfattar hela dagen bliva resultaten så till vida missvisande, att de långa väntetiderna under affärstiden icke komma till synes i vederbörlig proportion.

Då statistik tagits i båda riktningarna för en och samma ledningssträckor, hava båda de erhållna resultaten angivits. Att resultaten i allmänhet äro olika för en och samma ledningssträckor beror därpå, att statistiken i de olika riktningarna tagits på olika tider av året.

[6.] De av telegrafstyrelsen sålunda lämnade uppgifterna, som utvisa överbelastningen å några av de viktigaste interurbana förbindelselinjerna, tala för nödvändigheten av en förbättring av framkomstmöjligheterna inom interurbannätet. I detta sammanhang ber jag få erinra, att Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 31 juli 1917 höjt avgiften för inrikes ilsamtal från den dubbla till den tredubbla avgiften för vanligt samtal. Den sålunda beslutade höjningen, vilken förutsattes vid beräklandet av telegrafverkets inkomster för år 1918, ansågs möjligen kunna medföra en minskning i antalet ilsamtal, vilket i sin tur skulle medföra en lättnad i den rådande överbelastningen av telefonlinjerna. Huruvida avgiftsförhöjningen verkat i nu nämnd riktning torde emellertid icke ännu med säkerhet kunna avgöras.

Såsom var fallet under år 1916 hava jämväl under år 1917 de rådande trafiksvårigheterna föranlett framställningar från allmänhetens sida. Sålunda hemställde handelskammaren i Göteborg i skrivelse den 19 februari 1917 om åtgärder i syfte att de interurbana telefonförbindelserna mellan Göteborg och Stockholm måtte skyndsamt förbättras genom anläggandet av telefonledningar mellan dessa städer utöver det antal, som upptagits i 1917 års statsverksproposition. Handelskammaren anförde till stöd för sin framställning bland annat, att telefonens utveckling, vad beträffar de interurbana förbindelserna, i vårt land icke fortgått så snabbt, som omständigheterna krävt, och att förhållandena gestaltat sig sålunda, att en allvarlig fara för vårt näringsliv föreläge, därest icke omedelbart kraftiga åtgärder vidtoges för att sätta nämnda telefonförbindelser i stånd att motsvara de anspråk, som rättvisligen från näringslivets sida kunde och borde ställas på dem. Särskilt funne handelskammaren förbindelserna mellan rikets båda största affärscentra, Stockholm och Göteborg, ytterst otillfredsställande; och lämnades ett flertal uppgifter till ådagaläggande av att telefonledningarna mellan nu nämnda städer icke förmådde tillfredsställande betjäna den växande trafiken. Telegrafstyrelsen framhöll med anledning av handelskammarens framställning i skrivelse den 3 mars 1917, att behovet av utvidgade telefonförbindelser mellan Stockholm och Göteborg särskilt beaktats i styrelsens den 22 september 1916 avgivna förslag till nya ledningar under år 1917, i det nämnda förslag upptogs två nya ledningar mellan dessa städer, medan däremot i intet annat fall mer än en ledning mellan samma orter föreslagits. På grund av den nedsättning, som skett uti det av styrelsen för interurbanledningarna äskade anslagsbeloppet, funne styrelsen det dock sannolikt, att den ena av de ifrågasatta ledningarna måste anstå. Därest Kungl. Maj:t funne skäl föreligga att tillgodose det i och för sig fullt befogade kravet på ytterli-

[6.]

gare nya ledningar mellan Stockholm och Göteborg utöver den ledning, som med säkerhet kunde påräknas, funnes därför, enligt styrelsens mening, ingen annan utväg än att hos riksdagen för ändamålet äska särskilt anslag. Med häusyn till vad dåvarande departementschefen i föreliggande ämne anfört i sitt yttrande till statsrådsprotokollet vid anmälan av 1917 års statsverksproposition, fann Kungl. Maj:t den 4 maj 1917 handelskammarens ansökning icke till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda. I förslaget till nya ledningar för år 1918 har upptagits den av de för år 1917 ursprungligen avsedda nya ledningarna, som på grund av nyssberörda anledning icke kunnat komma till utförande.

Av det nu anförda samt av telegrafstyrelsens föreliggande utredning lär framgå, att telegrafverkets riksledningar för närvarande äro så gott som undantagslöst hårt belastade. Till någon del torde detta visserligen sammanhänga med de abnorma tider, som nu råda, men jämväl efter återgången till mera normala förhållanden kommer med all säkerhet telefontrafiken att bibehålla en omfattning, som gör en betydande utvidgning av det interurbana telefonnätet behöfelig. Såvitt jag kunnat bedöma, synes det av styrelsen framlagda förslaget till nya interurbanledningar under år 1918 icke omfatta flera arbeten än som kunna anses fullt motiverade av det föreliggande behovet.

Beträffande de lokala telefonnäten hava verkningarna av den med 1916 års ingång ikraftträdde telefontaxereformen gjort sig gällande jämväl under år 1917. Vid avgivande av förslag till anslag för år 1918 beräknade telegrafstyrelsen, att den stora abonnentökning, som på grund av nämnda reform visat sig under år 1916, skulle vara tillfällig och att tillströmningen av nya abonnenter efter 1916 års slut skulle minska. Denna beräkning har emellertid icke visat sig riktig. Enligt vad styrelsen meddelar, utgjorde nämligen antalet nya abonnerade apparater under månaderna januari—juni 1917 13,803, under det antalet nya sådana apparater under motsvarande tid år 1916 uppgick till 13,508. Härigenom har det av 1917 års riksdag i enlighet med styrelsens förslag beviljade anslaget till nya abonnentledningar kommit att bli otillräckligt för mottagande av samtliga de nya abonnenter, som anmält sig. För att icke behöva avvisa sådana abonnenter har telegrafstyrelsen därför sett sig nödsakad att överskrida anslaget med ett belopp, som, såvitt nu kan beräknas, uppgår till omkring 2,445,000 kronor. Av liknande orsak skedde ett överskridande av det utav 1916 års riksdag beviljade anslaget, ett förhållande, som jämväl anmälades i 1917 års statsverksproposition och av riksdagen lämnades utan anmärkning. I likhet med styrelsen anser jag anslaget nu böra beräknas till så stort

- [6.] belopp, att om möjligt ett överskridande av detsamma av nyss berörda orsaker kan undvikas. Vad beträffar de särskilda arbeten, som föreslagits till utförande under år 1918, hava desamma icke givit mig anledning till erinran.

Anläggandet av nya telegrafledningar har under de senaste åren skett i jämförelsevis liten omfattning. På grund av den alltjämt fortgående stegringen av trafiken torde emellertid en betydande utvidgning av nätet icke längre kunna undanskjutas. Att fortfarande såsom hittills i stor utsträckning skett använda rikstelefonlinjerna för framförande av telegramtrafiken synes nämligen icke lämpligt. Jag erinrar i detta sammanhang, att Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 31 juli 1917 höjt taxan för inrikes telegram — en höjning, som jämväl förutsattes redan vid beräkning av telegrafverkets inkomster för år 1918.

Av föregående redogörelse torde framgå, att ett högst betydande anslag erfordras till utveckling av statens telefon- och telegrafväsende. Av statsfinansiella skäl finner jag mig emellertid nödsakad föreslå en nedsättning av det av telegrafstyrelsen begärda beloppet med 10,000,000 kronor, vadan således för ändamålet skulle äskas en summa av 15,000,000 kronor. Ett stöd för en sådan nedsättning har jag jämväl funnit i det förhållandet, att det torde vara synnerligen ovisst, huruvida material kan anskaffas för utförande av samtliga de arbeten, som äro avsedda att utföras för det av styrelsen begärda anslagsbeloppet. På sätt telegrafstyrelsen föreslagit, torde det bliva nödvändigt att låta fördelningen av anslaget till huvudsaklig del bero på möjligheterna att utföra de olika slagen av arbeten, och synes avgörandet av denna fråga lämpligen böra överlämnas till telegrafstyrelsen.

På grund av vad jag nu anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

För mötande av de ökade utgifter för telegrafverket, som den ofantliga stegringen i material- och arbetspris medfört, synas vissa provisoriska förhöjningar av telegraf- och telefonavgifter böra komma till stånd att tillämpas snarast möjligt efter fastställandet. Då jag anser riksdagens yttrande böra inhämtas över dessa förhöjningar, som enligt vad chefen för finansdepartementet denna dag anført till statsrådsprotokollet under titeln »Inkomsterna» beräknats jämväl för år 1918, skall jag under de närmaste dagarna framlägga förslag i detta ämne för Kungl. Maj:t.

Statens järnvägar.

A. Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.

I. Bangårdar.

1. Stockholms bangårdars ombyggnad.

I skrivelse den 29 september 1917 framhåller järnvägsstyrelsen, att beträffande Stockholms bangårdsfråga avvikelse måst äga rum i den av styrelsen upprättade planen för erforderliga arbeten under 10-årsperioden 1918—1927. Styrelsen yttrar härom följande:

[7.]
Stockholms
bangårdars
ombyggnad.

Vid upprättandet av 10-årsplanen hade styrelsen utgått ifrån att den för bedömning av Stockholms bangårdsfråga tillsatta 1915 års bangårdskommission skulle bli färdig med sitt arbete i så god tid, att bangårdsfrågan i större eller mindre omfattning skulle kunna föreläggas 1918 års riksdag. Att så skulle kunna ske syntes särskilt angeläget för att Västra stambanans ingångslinje — i enlighet med statens utfästelse till Stockholms stad — skulle kunna vara omlagd till år 1921, då Hammarbyleden beräknats bli färdig. Kommissionen har emellertid ännu icke avgivit sitt utlåtande, och bangårdsfrågan kan sålunda tidigast år 1919 föreläggas riksdagen. Med hänsyn till Hammarbyleden synes detta uppskov ej bli till olägenhet, då — efter vad styrelsen under hand erfarit — kanalarbetena på grund av kristidens inverkan icke förväntas bli färdiga förrän ett år efter den ursprungliga planen.

På grund av särskilda omständigheter har styrelsen emellertid ansett sig böra hemställa om anslag till förvärv av viss mark, erforderlig för bangårdsombyggnaden i fråga.

Styrelsen anför härom.

I enlighet med testamentariskt förordnande av framlidne med. fil. kand. K. F. Björn har till järnvägsstyrelsen hembjudits ett Björns stärbhus tillhörigt tomtområde, nämligen den delvis å fri och egen samt delvis å ofri eller stadens grund belägna fastigheten n:r 4 i kvarteret Fatbursholmen å Södermalm i Stockholm, till ett pris ej understigande 4 kronor för kvot. Fastighetens areal utgör 7,070 kvm. Efter det förenämnda priset skulle köpeskillingen bli 320,810 kronor.

Området ifråga erfordras redan vid en första utvidgning av Södra station enligt av styrelsen härför upprättat förslag, och 1915 års bangårdskommission för Stockholm har på förfrågan meddelat, att området, såvitt kan bedömas, torde komma till användning, vilken av de tänkbara utvägarna för bangårdsförslaget lösning än väljes. Av styrelsen för bedömning av det erbjudna priset anlitate sakkunniga värderingsmän hava för sin del tillstyrkt ett antagande av det gjorda erbjudandet.

[7.]

Med hänsyn till det svävande läge, vari Stockholms bangårdsfråga under en avsevärd tid framåt torde komma att befinna sig, har styrelsen icke kunnat antaga, att staden skulle befinnas villig att inlösa fastigheten. Då från stärbhusets sida emellertid begärdes snart besked, om järnvägsstyrelsen ämnade förvärva tomten, enär stärbhuset eljest hade för avsikt att avyttra densamma till annan köpare, och då priset i så fall med all sannolikhet skulle komma att ställa sig avsevärt högre, har styrelsen för sin del ansett önskvärt, att fastigheten redan nu förvärvas för statens räkning. Styrelsen har därför antagit stärbhusets erbjudande och den 8 mars 1917 träffat avtal om förvärv av fastigheten, med stadgande dock, att därest 1918 års riksdag efter därom gjord framställning icke senast före utgången av mars månad 1918 anvisar nödiga medel till gäldande av köpeskillingen och övriga med köpet förenade kostnader, kontraktet skall hava till alla delar förfallit.

Köpeskillingen utgör förenämnda belopp 320,810 kronor och skall gäldas den 1 maj 1918 tillika med ränta efter $5\frac{1}{2}\%$ om året från dagen för kontraktets undertecknande, till dess likvid sker. Röntan till den 1 maj 1918 uppgår till 20,193 kronor 21 öre. Summan av köpeskillingen och detta räntebelopp utgör 341,003 kronor 21 öre. Härtill komma lagfartskostnader m. m., varigenom sammanlagda kostnaden för fastighetens förvärvande beräknas uppgå till 341,500 kronor.

Därest köpet kommer till stånd, skulle staten, enligt särskilda författningar, för den å ofri grund belägna delen av fastigheten till staden utgiva dels s. k. trettondepenning, d. v. s. $\frac{1}{30}$ av vad som av köpeskillingen belöper på berörda del av fastigheten, dels och den s. k. »de fattigas andel» med $\frac{1}{2}\%$ av samma del av köpeskillingen. Styrelsen förutsätter emellertid, att staden skall vara villig avstå från dessa avgifter, och har för avsikt att till staden avläta en framställning i sådant hänseende.

Emellertid vill styrelsen i detta sammanhang framhålla, att det icke genom ifrågavarande inköp kan anses fastslaget, att kostnaden för inköpet slutligen kommer att drabba statsverket, utan att vid den framtida uppgörelsen mellan statens järnvägar och Stockholms stad rörande ordnandet av Stockholms bangårdsförhållanden kommer att avgöras, huruvida icke möjligen denna kostnad skall bestridas av staden.

Under åberopande av vad nu anförts hemställer järnvägsstyrelsen, det Kungl. Maj:t täcktes, med godkännande av det upprättade köpekontraktet, föreslå riksdagen att för år 1919 för inköp av ifrågavarande område anvisa ett belopp av 341,500 kronor, att i sin helhet utgå såsom förskott under år 1918.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av det föregående, är det område, varom här är fråga, under alla förhållanden erforderligt för en utvidgning av Stockholms södra station. Detta behov gäller, enligt vad jag inhämtat, såväl person- som godsbangården. Redan vid den provisoriska ombyggnad av godsbangården, som länge varit erforderlig och som om möjligt torde böra vidtagas så snart Stockholms bangårdsfråga är i princip löst, behöver området tagas i anspråk. Under sådana förhållanden gäller frågan endast, om man nu skall förvärva området eller om man skall vänta därmed, till dess medel begäres för ombyggnaden av stationen. Även om

det nu fordrade priset icke är att betrakta såsom särskilt billigt, hava dock de sakkunniga värderingsmännen ansett detsamma vara skäligt. På grund härav och då man enligt min uppfattning icke bör taga risken att vid ett framtida förvärv få vidkännas en måhända väsentligt ökad kostnad, tillstyrker jag ett godkännande av det preliminärt föreliggande köpet samt äskande hos riksdagen av erforderligt anslag för köpeskillingens gäldande. Såsom förut nämnts, utgör själva köpeskillingsbeloppet 320,810 kronor, vartill kommer räntan å samma belopp till den 1 maj 1918, uppgående till 20,193 kronor 21 öre. Ytterligare tillkomma lagfartskostnader m. m., varigenom den sammanlagda kostnaden för fastighetens förvärvande skulle uppgå till 341,500 kronor. Sistnämnda belopp kan dock, såsom framgår av järnvägsstyrelsens skrivelse, komma att ökas med s. k. trettondepenning och de fattigas andel för den å ofri grund liggande delen av fastigheten, för den händelse den av järnvägsstyrelsen till staden numera avlätna framställningen om efterskänkande av dessa avgifter icke skulle bifallas. Någon anledning att antaga, att Stockholms stadsfullmäktige skulle ställa sig avvisande mot en dylik framställning torde dock ej förefinnas, då ett sådant medgivande givetvis bör räknas staden till godo vid den slutliga uppgörelsen i bangårdsfrågan och då det ligger i stadens intresse att berörda godsstationsutvidgning snarast möjligt kommer till stånd. Eventuella avgifter av antydd art kunna, enligt vad styrelsen meddelat mig, beräknas uppgå till sammanlagt 11,437 kronor 20 öre, vartill kommer årlig tomtöresavgift för den ofria delen av tomten, för närvarande uppgående till 12 kronor 27 öre.

För försäljningen av egendomen har säljaren uppställt det villkoret, att riksdagen senast före utgången av mars månad 1918 anvisar nödiga medel till köpeskillingens gäldande; i annat fall förfaller köpet.

På grund av det anförda får jag hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för *inköp av fastigheten nr 4 i kvarteret Fatbursholmen i Stockholm* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 341,500 kronor.

2. Provisorisk utbyggnad av bangården vid Falkenberg.

I sin skrivelse den 29 september 1917 har järnvägsstyrelsen begärt anslag för utförande av en provisorisk utbyggnad av Falkenbergs bangård. Styrelsen anför härom följande.

[7.]

[8.]

Provisorisk
utbyggnad
av bangården
vid
Falkenberg.

[8.]

Det otillfredsställande spårutrymmet å Falkenbergs station bereder för närvarande stora svårigheter för trafiken. Den största hinderfria mötesspårslängden är blott 260 meter. Då godstågen i regel hava vida större längd, måste tidtabellen därför såvitt möjligt läggas så, att möte med eller förbigång av godståg undvikas. En sådan inskränkning vållar givetvis stora olägenheter för trafikens ordnande. Att alldeles undvika godstågsmöten eller förbigång i Falkenberg låter sig ej göra. Då tågsmöten förekomma, måste godstågen isärkopplas och vagnar insättas på de i och för sig redan otillräckliga växlings- och lastspåren. Härigenom uppkomma tidsförluster och allvarsamma olägenheter. Ombyggnad av stationen är därför av nöden, så mycket mer som även lastspårslängden är otillräcklig.

Förslag till en större ombyggnad av bangården föreligger, vilket bland annat innebär uträtning av infartslinjen från söder, som för närvarande är synnerligen krokig och därför besvärlig jämväl för växlingsarbetet. Den stora planens genomförande skulle också enligt 10-årsplanen nu taga sin början. Med nu rådande höga materialpris måste dock en utbyggnad enligt förslaget för närvarande bliva anmärkningsvärt hög, beroende bland annat därpå, att i densamma ingår ny bro över Åtran för infartslinjen söderifrån. Styrelsen har fördenskull sökt finna en utväg till en början med ett provisorium, varigenom ett framskjutande av den stora ombyggnaden kan möjliggöras. Förslaget till provisorisk utbyggnad innebär en förlängning av tågspåren mot norr, så att 600 meter långa tåg kunna intagas å desamma. Vidare anordnas utdragsspår och ökas lastspårslängden, varjämte statens järnvägars godsmagasin flyttas intill den smalspåriga Falkenbergs järnvägs magasin, varmed vinnes avsevärda lättnader i arbetet å stationen och möjliggöres ett bättre utnyttjande av personalen.

Frånsett spårmaterialen, som ingår såsom en väsentlig del i anläggningskostnaderna, kunna de i det nu föreliggande provisoriet föreslagna anordningarna beräknas endast delvis komma till godo vid stationens definitiva ombyggnad. Provisoriet vidtagande måste likväl anses ekonomiskt motiverat, med hänsyn därtill att den definitiva ombyggnaden kan uppskjutas några år.

Kostnaden för provisoriet uppgår till 240,000 kronor, varav 50,000 kronor böra bestridas med medel ur förnyelsefonden.

I anslutning härtill hemställer styrelsen om ett anslag för ändamålet för år 1919 av 190,000 kronor att i sin helhet utgå i förskott under innevarande år.

Departementschefen.

Såsom av det nyss anförda framgår, skulle egentligen den större ombyggnad av Falkenbergs bangård, vilken avsetts i tio-års planen, nu taga sin början. Med hänsyn till rådande arbets- och materialpris, särskilt vad angår brommaterial, har emellertid järnvägsstyrelsen ansett sig böra stanna vid att föreslå en provisorisk utbyggnad. Enligt vad jag övertygat mig om, äro förhållandena vid stationen, framför allt genom det knappa spårutrymmet, för närvarande sådana, att allvarliga svårigheter för trafiken allt för ofta uppstå. Snara åtgärder äro därför av nöden för stationens ombyggnad och modernisering. De av järnvägsstyrelsen nu föreslagna provisoriska anordningarna torde åt-

minstone för den närmaste framtiden komma att bereda avsevärda lättnader i stationsarbetet. De beräknade kostnaderna synas mig med hänsyn till rådande prisförhållanden icke alltför höga. Att vissa i det ifrågasatta provisoriet ingående anordningar icke kunna komma till godo vid den definitiva ombyggnaden är att beklaga. Ett sådant förhållande inträder dock icke, såsom styrelsen antytt, bland annat i fråga om spärmateriellen, vilka med omkring 40,000 kronor ingå i hela den för den provisoriska utbyggnaden beräknade kostnaden.

[8.]

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande av en *provisorisk utbyggnad av Falkenberg station* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 190,000 kronor.

3. Ombyggnad av bangården vid Uppåkra.

I sin år 1916 ingivna framställning om vissa anslag vid statens trafikerade järnvägar upptog järnvägsstyrelsen även utvidgning av Uppåkra station, vilket arbete beräknades draga en kostnad av 150,000 kronor, varav 130,000 kronor av anslagsmedel. Med hänsyn till de avsevärda kostnader, anläggningen sålunda skulle betinga, ansåg emellertid Kungl. Maj:t på hemställan av föredragande departementschefen, att med detta arbete borde anstå till ett kommande år, och att endast anslag för Stångby — där ett liknande arbete samtidigt av styrelsen föreslogs — borde äskas. Frågan blev således ej föremål för riksdagens prövning.

[9.]

Ombyggnad
av bangården vid
Uppåkra.

I sin förevarande skrivelse den 29 september 1917 har nu järnvägsstyrelsen förnyat sin framställning om anslag till utförande av ifrågasatt arbete vid Uppåkra. Styrelsen åberopar härvid sin vid föregående tillfälle avgivna motivering. Styrelsen framhöll då nödvändigheten av att på grund av den alltjämt växande tågrörelsen å södra stambanan anordna förbigångsspår å sträckan Malmö—Lund, och vore enligt styrelsens uppfattning Uppåkra lämpligaste platsen för ett dylikt spår. Det upprättade förslaget till ombyggnad av stationen därstädes upptog förutom berörda förbigångsspår dels smärre förbättringar i avseende å personplattformen mellan huvudspåren och å anordningarna för lokaltrafiken, särskilt godslastningen, dels ock utläggande av ett spår för intagande av lokalgodståg samt av ett utdragsspår. Medan kostnaden för utförande av

- [9.] ifrågavarande arbeten, såsom nyss anförts, då beräknades uppgå till 150,000 kronor, varav 20,000 kronor att bestridas av medel ur förnyelsefonden, anser järnvägsstyrelsen nu, att man måste räkna med en total kostnad av 195,000 kronor, varav likaledes 20,000 kronor borde utgå av medel ur nyssnämnda fond. Styrelsen hemställer därför, att ett anslag av 175,000 kronor måtte för ändamålet beviljas för år 1919 men göras tillgängligt redan innevarande år.

Departementsschefen.

Då de av styrelsen sålunda ifrågasatta arbetena, vilka utan tvivel skulle i avsevärd grad såväl öka linjens kapacitet som främja trafiksäkerheten, äro med hänsyn till den livliga trafiken å sträckan Malmö—Lund av behovet påkallade, anser jag mig icke kunna tillråda ett ytterligare uppskov, utan hemställer jag, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för *ombyggnad av bangården vid Uppåkra* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

Under återopande av vad jag denna dag anført till statsrådsprotokollet ifråga om anslagsäskandena för statens järnvägars räkning under punkterna 17, 18, 19, 22, 23 och 27 i avdelningen *Utgifter för kapitalökning* å 1919 års stat får jag härefter hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- [10.] att för fullföljande av arbetena med anläggning av *huvudrangerbangård vid Hallsberg jämte därmed sammanhängande arbeten* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor;
- [11.] att för fullföljande av arbetena med *utvidgning av Västanfors station* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor;
- [12.] att för fullföljande av arbetena med *utvidgning av Ockelbo station m. m.* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor;
- [13.] att för anordnande av *nya stationer och mötesplatser* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor;

att för utförande av *spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor; samt [14.]

att för utförande av *speciella anläggningar å bangårdar* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 39,700 kronor. [15.]

II. Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar.

1. Utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna jämte därmed sammanhörande anläggningar.

Byggnadskommisionen för dubbelspåret Rönninge—Ström har — i anslutning till vad kommissionen i särskilda skrivelser den 26 juli samt den 10 och den 28 augusti 1917 bebådat — hos mig anmält sin avsikt att inom kort till Kungl. Maj:t inkomma med framställning om avlåtande av proposition till årets riksdag om anvisande av ytterligare medel för bedrivande av arbetena vid berörda dubbelspår. Det belopp, som kommer att äskas, kan ännu icke till beloppet bestämt angivas, men anhåller kommissionen, att i statsverkspropositionen måtte för ifrågavarande ändamål på tilläggsstat för år 1918 beräknas ett anslag av 1,600,000 kronor. [16.]

Utläggning
av ytterligare ett
järnvägsspår mellan
Rönninge
och Järna
m. m.

Ehuru jag icke i frågans nuvarande läge kan intaga någon bestämd ståndpunkt beträffande det sålunda framförda anslagskravet, torde emellertid det av kommissionen för ändamålet äskade beloppet böra tillsv vidare beräknas.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fullbordande av arbetet med *utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna jämte därmed sammanhörande anläggningar* å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av 1,600,000 kronor.

- [17.] Under hänvisning till vad av mig anförts till statsrådsprotokollet denna dag beträffande statens järnvägar i avdelningen *Utgifter för kapitalökning* å 1919 års stat under punkten 29 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsättande av arbetena med anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Under återopande av vad jag till sistnämnda statsrådsprotokoll anført under punkterna 35, 38, 41, 42, 45, 48, 51, 53, 55, 57, 58, 61, 62, 67 och 69 får jag vidare hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

III. Större broanläggningar.

- [18.] att för *ombyggnad av bron över Norsälven å linjen Laxå—Charlottenberg*, varför kostnaden av anslagsmedel beräknats uppgå till 900,000 kronor, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor;

IV. Anläggningar vid huvudverkstäder.

- [19.] att för fortsättande av arbetet med uppförande av *plåtslagarverkstad med smedja vid Notviken* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 88,000 kronor;

V. Lokomotivstations- och driftverkstadsanläggningar.

- [20.] att för fortsättande av arbetet med uppförandet av en *ny lokomotivstation vid Örebro* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 75,000 kronor;
- [21.] att för påbörjande av arbetet med uppförandet av en *ny lokomotivstation vid Järna* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor;

att för *nya och förändrade anläggningar för maskinavdelningens behov vid Krylbo* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 85,000 kronor; [22.]

VI. Husbyggnader.

att för *husbyggnader* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor; [23.]

VII. Telegraf- och sektionstelefonledningar samt kabelarbeten.

att för anläggande av *telegraf- och sektionstelefonledningar* samt för utförande av *kabelarbeten* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor; [24.]

VIII. Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.

att för utförande av *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor; [25.]

IX. Ökande av trafikkapaciteten å bandelen Kristinehamn—Mora.

att för utförande av *vissa arbeten å bandelen Kristinehamn—Mora* för *ökande av dess trafikkapacitet* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor; [26.]

X. Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.

att såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor; [27.]

XI. Täckande av brist å vissa till nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar beviljade anslag.

att till *täckande av brist, som uppkommit å vissa till utförande av nya byggnader och anläggningar vid* [28.]

Utgifter för kapitalökning: bil. 1: 1918 års tilläggsstat.

statens trafikerade järnvägar beviljade anslag, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 1,400,000 kronor;

B. Nya statsbanebyggnader.

[29.] att till fortsättning av *inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

[30.] att för fortsättande av arbetena å *statsbanan Forsmo—Hoting* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor; samt

C. Markförvärv.

[31.] att för *inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för blivande dubbelspårordningar*, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

D. Ökat förslag.

[32.] att för *ökat förslag vid statens järnvägar* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst 11,000,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

I. Trollhätte kanalverk.

1. Anläggningen av ny farled Vänersborg—Göteborg.

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen år 1909 för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg beviljat ett belopp av 22,800,000 kronor, vilket belopp efter hand anvisats och ställts till vattenfallsstyrelsens förfogande för arbetenas utförande.

[33.]

Anläggningen av ny farled mellan Vänersborg och Göteborg.

Vidare har riksdagen, med anledning av särskilda framställningar av Kungl. Maj:t, åren 1913 och 1915 medgivit, att av de belopp, som redan anvisats på anslaget för farleden, finge användas dels för Stallbackakanalens utvidgning till 5 meters seglationsdjup ett belopp av intill 95,000 kronor, dels ock såsom bidrag till ombyggnad av Hisingsbron över Göta älv med fria genomfartsöppningar av 17,5 meters bredd ett belopp av 20,000 kronor. Sedan dessa arbeten, vilka icke voro inbegripna i den ursprungliga planen för kanalansläggningen, blivit fullbordade, har riksdagen, efter framställning av Kungl. Maj:t, för täckande av kostnaderna för samma arbetens utförande för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, av 115,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

I skrivelse den 11 november 1916 med framställning om anslag för sistnämnda ändamål meddelade vattenfallsstyrelsen, att styrelsen, till följd av att en del arbeten å farledsanläggningen ännu då påginge, icke kunde bestämt uppgiva totalkostnaden för utförandet av anläggningen, men att styrelsen likväl kunde förutse, att nämnda kostnad icke skulle kunna hållas inom ramen av det av riksdagen för anläggningen anslagna beloppet 22,800,000 kronor, och framhöll styrelsen tillika, att detta närmast vore beroende dels på vissa svårigheter med pågående arbeten å regleringsdammen m. m. vid Lilla Edet dels på de under de sista åren mycket starkt stegrade arbets- och materialprisen. Styrelsen höll emellertid för sannolikt, att överskridandet skulle kunna begränsas till 2 à 3 % av anslagssumman.

I skrivelse den 30 augusti 1917 meddelar nu vattenfallsstyrelsen till en början, att, oaktat den nya farleden öppnats för trafik redan den

[33.] 25 oktober 1916, en del arbeten för densammas fullbordande fortfarande pågå, i det att regleringsdammen vid Lilla Edet ännu ej är fullt färdig, varjämte en del muddringsarbeten vid Åkersström och Lilla Edet ävensom vissa smärre kompletteringsarbeten återstå. Under sådana omständigheter, anför styrelsen vidare, är påtagligen ej för närvarande möjligt att beräkna, vilken totalkostnad farledsanordningen kommer att kräva, så mycket mera som material- och arbetspris ännu alltjämt stegras, vartill kommer, att slutuppgörelse ännu ej träffats med vissa entreprenörer, vilka inkommit med anspråk på extraersättningar utöver respektive kontrakterade belopp, samt att vissa skadestandsfrågor, för vilkas prövning torde bliva nödvändigt anlita skiljenämnd eller domstol, hittills ej kunnat avgöras. Vidare framhåller styrelsen, att, efter det styrelsens underdåniga skrivelse i ämnet den 11 november 1916 avlåtits, ytterligare mycket stora prisstegringar förekommit, varför det enligt styrelsens mening är att befara, att det belopp, varmed slutkostnaderna komma att överstiga de vid första anslaget beviljade beräknade, vilka voro grundade på under år 1908 upprättade kostnadsförslag, blir något högre än vad styrelsen i november 1916 ansåg sig kunna förmoda. Särskilt på grund av ovissheten rörande följderna av förut omnämnda skadestandsanspråk ser sig styrelsen förhindrad att för närvarande uttala sig om den sannolika slutkostnaden. Då emellertid arbetena måste snarast slutföras och återstående mellanhavanden med entreprenörer, jordägare och arrendatorer avvecklas, finner styrelsen nödvändigt, att redan under år 1918 kunna disponera ytterligare ett belopp av 700,000 kronor utöver vad förut för ändamålet anvisats.

I enlighet med vad sålunda anförts har vattenfallsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen äska ett ytterligare anslag av 700,000 kronor för anläggningen av ny farled mellan Vänersborg och Göteborg, att förskottsvis utanordnas redan under år 1918.

*Departements-
chefen.*

Av skäl, som vattenfallsstyrelsen framhållit, torde det för närvarande icke finnas möjlighet att bestämma storleken av det belopp, varmed totalkostnaden för ifrågavarande farledsanläggning kommer att överskjuta den av riksdagen beviljade anslagssumman. En närmare utredning i fråga om kostnadsökningen samt framställning om anslag för dess slutliga täckande läres därför böra anstå, till dess anläggningen fullbordats samt vissa uppkomna skadestandsfrågor blivit avgjorda. Emellertid torde det vara nödvändigt, att styrelsen redan under år 1918, utöver förut anvisade medel, till sitt förfogande erhåller ytterligare ett belopp av 700,000 kronor, vilket belopp, enligt vad styrelsen med-

delar, erfordras för anläggningens snara fullbordande samt för avvecklande av återstående mellanhavanden med vederbörande entreprenörer, jordägare och arrendatorer. [33.]

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg* å tilläggsstat för år 1918 bevilja ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Under åberopande av vad jag denna dag anfört till statsrådsprotokollet i fråga om anslagsäskandena för statens vattenfallsverks räkning under punkterna 72, 73, 74, 76, 78 och 80 i avdelningen *Utgifter för kapitalökning* å 1919 års stat får jag härefter hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

II. Trollhätte kraftverk.

att för påbörjande av *första utbyggnaden av en kraftstation vid Lilla Edet* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor; [34.]

III. Porjus kraftverk.

att för fortsättande av *andra utbyggnaden av Porjus kraftstation* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor; [35.]

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan komma att avlätas, till utförande av *anläggningar för ytterligare kraftuttagning i Lule älv* på tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av 500,000 kronor; [36.]

IV. Älvkarleby kraftverk.

att för *ökning av förlagskapitalet för anskaffande av bränsle för Västerås ångkraftstation* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor; [37.]

V. Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar.

att till *inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar*, i den mån sådana åtgärder [38.]

[38.]

kunna erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan synnerlig olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor; samt

VI. Distributionsanläggningar för statens kraftverk.

[39.]

att för utförande av *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk* på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

VII. Inventarier för statens vattenfallsverk.

[40.]

Inventarier
för statens
vattenfalls-
verk.

I skrivelse den 11 november 1916 hemställde vattenfallsstyrelsen, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels för år 1918 anvisa ett anslag av 700,000 kronor till inventarier för statens vattenfallsverk, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna beloppet, dels ock medgiva, att det av 1913 års riksdag anvisade anslaget av 150,000 kronor till inköp av inventarier för Trollhätte kraftverk finge användas såsom gemensamt anslag till anskaffande av inventarier för statens vattenfallsverk.

Syftet med vattenfallsstyrelsens ifrågavarande förslag var huvudsakligen att kunna förverkliga en av styrelsen redan år 1913 framlagd plan rörande inrättande av ett centralförråd för statens vattenfallsverk, varjämte en del av det äskade anslagsbeloppet skulle användas till nyanskaffning av inventarier vid vattenfallsverkets särskilda avdelningar.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 13 januari 1917 framhöll föredragande departementschefen, att anordnandet av ett dylikt centralförråd enligt hans mening skulle medföra väsentliga fördelar för staten. Mot det av styrelsen äskade anslaget å 700,000 kronor gjorde departementschefen icke någon erinran. Däremot ansåg departementschefen, enär icke någon del av nyssberörda, utav 1913 års riksdag beviljade anslag å 150,000 kronor dittills behövt tagas i anspråk och med hänsyn även till nödvändigheten att begränsa statens utgifter, att av nämnda anslag å 700,000 kronor endast 400,000 kronor borde anvisas för år 1918.

I enlighet med den av departementschefen sålunda uttalade uppfattningen i ämnet föreslog Kungl. Maj:t i avlåten proposition 1917 års riksdag att dels till inventarier för statens vattenfallsverk bevilja ett anslag av 700,000 kronor samt därav för år 1918 anvisa ett belopp av 400,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet, dels ock lämna nyss berörda medgivande beträffande det av 1913 års riksdag anvisade anslaget å 150,000 kronor till inköp av inventarier för Trollhätte kraftverk.

Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit blev av riksdagen bifallet.

Genom beslut den 29 juni 1917 har Kungl. Maj:t därefter förordnat, att i rikshuvudboken skall uppläggas ett särskilt konto för statens vattenfallsverks centralförråd, ävensom bemyndigat vattenfallsstyrelsen att mellan nämnda centralförråd och statens vattenfallsverks övriga avdelningar fördela sistberörda två belopp å tillhopa 550,000 kronor till anskaffande av inventarier för statens vattenfallsverk.

I skrivelse den 30 augusti 1917 har nu vattenfallsstyrelsen gjort framställning om anvisande av återstående 300,000 kronor utav det av 1917 års riksdag till inventarier för statens vattenfallsverk beviljade anslaget å 700,000 kronor. Styrelsen framhåller härvid, att det redan nu kan förutses, att det sammanlagda anslagsbelopp, som därmed kommer att vara ställt till förfogande för ifrågavarande ändamål, blir otillräckligt för täckande av kostnaderna för statens vattenfallsverks inventarieförråd under år 1919, men anser styrelsen likväl, att äskandet av ytterligare anslag för ändamålet kan anstå till 1919 års riksdag.

Då vattenfallsstyrelsen ursprungligen gjort sig räkning på att få disponera hela det för ändamålet beviljade anslaget å 700,000 kronor redan under år 1917, finner styrelsen vidare, att det nu begärda beloppet av 300,000 kronor bör göras tillgängligt redan under år 1918.

Vattenfallsstyrelsen hemställer därför, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att utav det av 1917 års riksdag till inventarier för statens vattenfallsverk beviljade anslaget å 700,000 kronor för år 1919 anvisa återstående beloppet, 300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1918 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Vattenfallsstyrelsens hemställan, att av det utav 1917 års riksdag för ifrågavarande ändamål beviljade anslaget å 700,000 kronor återstående beloppet, 300,000 kronor, måtte nu anvisas, finner jag mig böra tillstyrka. Jämväl anser jag mig böra förorda styrelsens förslag, att hela sistnämnda belopp göres tillgängligt redan under år 1918. Av nyssberörda anslag å 700,000 kronor voro nämligen enligt en av vattenfallsstyrelsen i slutet av år 1916 uppgjord fördelnings-

*Departements-
chefen.*

[40.] plan 100,000 kronor avsedda till anskaffande av inventarier för Älvkarleby kraftverk, som varit i huvudsak driftfärdigt sedan mitten av år 1915, och 600,000 kronor avsedda till att påbörja avvecklandet av befintliga inventarieförråd vid i huvudsak avslutade byggnadsföretag genom motsvarande inventariers överförande till ett centralförråd respektive — i fråga om en jämförelsevis mindre del — till Trollhätte kanalverk. De sammanlagda belopp, som motsvara ifrågavarande anslag å 700,000 kronor, äro således redan av tillgängliga medel förskjutna av vattenfallsstyrelsen.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det till *inventarier för statens vattenfallsverk* beviljade anslaget å 700,000 kronor å tilläggsstat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisa återstående beloppet, 300,000 kronor.

VIII. Förvaltningsbyggnad för statens vattenfallsverk.

[41.]
Förvaltningsbyggnad för statens vattenfallsverk.

I skrivelse den 30 augusti 1917 har vattenfallsstyrelsen gjort framställning om anskaffande av en central förvaltningsbyggnad för statens vattenfallsverk och för sådant ändamål föreslagit inköp av tomterna nr 1, 3 och 9 i kvarteret Björnen i Stockholm ävensom utförandet å nämnda fastigheter av vissa om- och tillbyggnadsarbeten.

Sedan överintendentensämbetet den 25 september 1917 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har vattenfallsstyrelsen i skrivelse den 30 november 1917 hemställt om anslag för inköp av jämväl tomten nr 2 i nämnda kvarter.

Utredningen angående vattenfallsstyrelsens föreliggande framställningar har ännu icke blivit slutförd. Som emellertid försäljningsanbudet å ifrågavarande fastigheter äro för säljarna bindande allenast under förutsättning, att desamma bliva av Kungl. Maj:t godkända före den 15 mars 1918, har jag för avsikt att under den närmaste tiden underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning. För närvarande hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan komma att avlätas, för inköp för statens vattenfallsverks räkning av *tomterna nr 1, 2, 3 och 9 i kvarteret Björnen i Stockholm* ävensom för utförande å nämnda fastigheter av vissa byggnadsarbeten på tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag å 1,650,000 kronor.

Statens utlåningsfonder.

1. Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby.

För avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby har riksdagen anvisat för år 1912 ett anslag av 930,000 kronor, för år 1913 ett anslag av 200,000 kronor och för år 1918 ett anslag av likaledes 200,000 kronor. Beträffande sistnämnda belopp tillerkändes Kungl. Maj:t rätt att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna detsamma. Av de anvisade beloppen hava 330,000 kronor avsetts för anläggande av vägar m. m. å den till tjänstemannasamhället upplåtta delen av Mörby kronoegendom, medan återstoden, 1,000,000 kronor, avsetts till lån för bebyggande av området i fråga.

[42.]

Lånefonden
för tjänste-
mannasam-
hället vid
Mörby.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening meddelat, att ej blott förutvarande behållning i lånefonden utan även i det närmaste samtliga för år 1918 för byggnadslån anvisade medel komme att under den närmaste tiden bliva för nämnda ändamål disponerade. Med anledning härav har föreningen anhållit, att för fullföljande av byggnadsverksamheten inom samhället av Kungl. Maj:t måtte hos innevarande års riksdag utverkas ett anslag av minst 200,000 kronor för avsättning till lånefonden.

Framställning
av egnahems-
föreningen.

Till följd av remiss har statskontoret den 16 november 1917 av- givit utlåtande i ärendet. Statskontoret har därvid meddelat, att för det dåvarande å lånefonden förefunnes en kassabehållning av omkring 14,000 kronor förutom de av 1917 års riksdag beviljade 200,000 kronor, som ännu icke tagits i anspråk. De sålunda disponibla tillgångarna komme emellertid att till större delen åtgå för utlämnande redan under år 1917 av lån till sammanlagt belopp av i runt tal 150,000 kronor samt för överförande från fonden till statsmedlen av ungefär 45,000 kronor, vartill den för år 1917 belöpande räntan å lånen från fonden torde komma att uppgå. I statsrådsprotokollet över civilärenden för den 24 februari 1911, vilket fanns bifogat Kungl. Maj:ts proposition den 10 mars 1911, angående anordnande av ifrågavarande egnahemssamhälle, beräknades erinrar statskontoret, att anslag erfordrades av statsmedel till lämnande av lån för samhällets bebyggande med förslagsvis högst 1,400,000 kronor. I betraktande härav och då det nu ifrågasatta

Statskontoret.

- [42.] ytterligare anslagsbeloppet av 200,000 kronor hölle sig inom den i beräkningen rörande erforderliga byggnadslån angivna ramen, har statskontoret förklarat sig för sin del icke hava någon erinran mot ifrågasvarande framställning.

Departements-
chefen.

Av det belopp om högst 1,400,000 kronor, som enligt den av riksdagen godkända planen rörande anordnande av ett egnahemssamhälle å kronoegendomen Mörby beräknades bliva erforderligt till lån för områdets bebyggande, har riksdagen hittills anvisat 1,000,000 kronor. Emellertid torde vid det förhållande, att vad sålunda anvisats blivit i det närmaste disponerat, av riksdagen böra äskas ytterligare medel för att tillföras lånefonden för tjänstemannasamhället. Då det begärda beloppet, 200,000 kronor, såsom statskontoret framhållit, ligger inom ramen för beräkningen av erforderliga byggnadslån, har jag icke funnit något att erinra mot storleken av detsamma, och torde anslaget böra anvisas å tilläggsstat för år 1918.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby på tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt och hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla samt förordnade, att avtryck av detta protokoll skulle överlämnas till finansdepartementet för att tjäna till ledning vid författande av Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tilläggsstat för år 1918.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Sammandrag och register

till

utgifter för kapitalökning å tilläggsstat för år 1918

för

**de till civildepartementet hörande affärsdrivande verk
och utlåningsfonder.**

Punkt	Sid.		Att täckas av				Summa	
			låne-medel		andra stats- inkomster		Kronor	ö.
			Kronor	ö.	Kronor	ö.		
Postverket.								
1	2	Inventarier, <i>reservationsanslag</i>	—	—	175,000	—	—	
2	2	Nybyggnad i Linköping, <i>reservationsanslag</i> ..	55,000	—	—	—	—	
3	6	Nybyggnad i Gällivare, <i>reservationsanslag</i>	175,000	—	—	—	—	
4	7	Nybyggnad i Göteborg, <i>reservationsanslag</i> ..	500,000	—	—	—	—	
5	7	Om- och tillbyggnad av posthusbyggnaden i Ystad, <i>reservationsanslag</i> ..	100,000	—	—	—	—	
		Säger för postverket	880,000	—	175,000	—	1,005,000	
Telegrafverket.								
6	8	Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, <i>reservationsanslag</i>	15,000,000	—	—	—	—	
		Säger för telegrafverket	15,000,000	—	—	—	15,000,000	
Statens järnvägar.								
A. Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.								
I. Bangårdar:								
7	29	Stockholms bangårdars ombyggnad, <i>re- servationsanslag</i>	341,500	—	—	—	—	
8	31	Provisorisk utbyggnad av Falkenbergs station, <i>reservationsanslag</i>	190,000	—	—	—	—	
		Transport	531,500	—	—	—	16,005,000	

Utgifter för kapitalökning: bil. 1: 1918 års tilläggsstat.

Punkt	Sid.		Att täckas av				Summa	
			låne-medel		andra stats- inkomster		Kronor	ö.
			Kronor	ö.	Kronor	ö.		
		Transport	531,500	—	—	—	16,005,000	
9	33	Ombyggnad av bangården vid Uppåkra, reservationsanslag	175,000	—	—	—		
10	34	Huvudrangerbangård vid Hallsberg, reservationsanslag ..	300,000	—	—	—		
11	34	Utvidgning av Västanfors station, reservationsanslag	40,000	—	—	—		
12	34	Utvidgning av Ockelbo station m. m., reservationsanslag	60,000	—	—	—		
13	34	Nya stationer och mötesplatser, reservationsanslag	300,000	—	—	—		
14	35	Spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem, reservationsanslag	1,000,000	—	—	—		
15	35	Speciella anläggningar å bangårdar, reservationsanslag	39,700	—	—	—		
		II. Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar:						
16	35	Dubbelspår Rönninge—Järna m. m., reservationsanslag	1,600,000	—	—	—		
17	36	Dubbelspår Örebro—Hallsberg—Laxå, reservationsanslag	500,000	—	—	—		
		III. Större broanläggningar:						
18	36	Ombyggnad av bron över Norsälven å linjen Laxå—Charlottenberg, reservationsanslag	200,000	—	—	—		
		IV. Anläggningar vid huvudverkstäder:						
19	36	Plåtslagarverkstad med smedja vid Notviken, reservationsanslag	88,000	—	—	—		
		V. Lokomotivstations- och driftverkstadsanläggningar:						
20	36	Ny lokomotivstation vid Örebro, reservationsanslag	75,000	—	—	—		
21	36	Ny lokomotivstation vid Järna, reservationsanslag	50,000	—	—	—		
		Transport	4,959,200	—	—	—	16,005,000	

Punkt	Sid.		Att täckas av				Summa	
			länemedel		andra stats- inkomster			
			Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
		Transport	4,959,200	—	—	—	16,005,000	—
22	37	Nya och förändrade anläggningar för maskinavdelningens behov vid Krylbo, <i>reservationsanslag</i>	85,000	—	—	—		
23	37	VI. Husbyggnader, <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	—	—	—		
24	37	VII. Telegraf- och sektionstelefonledningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	200,000	—	—	—		
25	37	VIII. Växel- och signalsäkerhetsanläggningar, <i>reservationsanslag</i>	500,000	—	—	—		
26	37	IX. Ökande av trafikkapaciteten å bandelen Kristinehamn—Mora, <i>reservationsanslag</i>	300,000	—	—	—		
27	37	X. Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten, <i>reservationsanslag</i> ..	250,000	—	—	—		
28	37	XI. Täckande av brist å vissa till nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar beviljade ans- slag, <i>reservationsanslag</i>	1,400,000	—	—	—		
		B. Nya statsbanebyggnader.						
29	38	Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare, <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	—	—	—		
30	38	Statsbanan Forsmo—Hoting, <i>reservationsanslag</i> ..	500,000	—	—	—		
31	38	C. Markförvärv, reservationsanslag ...	400,000	—	—	—		
32	38	D. Ökat förslag, förslagsanslag, högst ... Säger för statens järnvägar	—	—	11,000,000	—		
			12,594,200	—	11,000,000	—	23,594,200	—
		Statens vattenfallsverk.						
		I. Trollhätte kanalverk:						
33	39	Ny farled Vänersborg—Göteborg, <i>reservationsanslag</i>	700,000	—	—	—		
		II. Trollhätte kraftverk:						
34	41	Kraftstation vid Lilla Edet, <i>reservationsanslag</i>	700,000	—	—	—		
		Transport	1,400,000	—	—	—	39,599,200	—

Punkt	Sid.		Att täckas av				Summa	
			länemedel		andra statsin- komster		Kronor	ö.
			Kronor	ö.	Kronor	ö.		
		Transport	1,400,000	—	—	—	39,599,200	—
		III. Porjus kraftverk:						
35	41	Andra utbyggnaden av Porjus kraftstation, <i>reservationsanslag</i>	500,000	—	—	—		
36	41	Anläggningar för ytterligare kraftuttagning i Lule älv, <i>reservationsanslag</i>	500,000	—	—	—		
		IV. Älvkarleby kraftverk:						
37	41	Ökning av förlagskapitalet för anskaffande av bränsle för Västerås' ångkraftstation, <i>reservationsanslag</i>	—	—	250,000	—		
38	41	V. Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, <i>reservationsanslag</i>	2,500,000	—	—	—		
39	42	VI. Distributionsanläggningar för statens kraftverk, <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	—	—	—		
40	42	VII. Inventarier, <i>reservationsanslag</i>	—	—	300,000	—		
41	44	VIII. Förvaltningsbyggnad för statens vattenfallsverk, <i>reservationsanslag</i>	1,650,000	—	—	—		
		Säger för statens vattenfallsverk	8,550,000	—	550,000	—	9,100,000	—
		Statens utlåningsfonder.						
42	45	Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby, <i>reservationsanslag</i>	200,000	—	—	—		
		Säger för statens utlåningsfonder	200,000	—	—	—	200,000	—
		Summa	37,174,200	—	11,725,000	—	48,899,200	—

Tilläggsstaten för år 1918.

Utgifter för kapitalökning.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj: Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
januari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIerna,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Petersson, anmälde de till jordbruksdepartementet hörande ärenden angående utgifter för kapitalökning, vilka syntes böra föranleda äskande av anslag av riksdagen å tilläggsstat för år 1918, och yttrade därvid följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 2 häft. (Nr 2.)

Statens affärsverksamhet.

Statens domäners fond.

[1.]
Jägmästar-
bostäder.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av de till jordbruksdepartementet hörande ärenden angående utgifter för kapitalökning för år 1919 anført uti punkten 1 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av bostadslägenheter åt jägmästare i vissa revir i Norrland i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag den 21 september 1917 såsom kapitalökning för statens domäners fond å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 170,000.

Statens utlåningsfonder.

[2.]
Torvindustri-
lånefonden.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av ärendena angående utgifter för kapitalökning för år 1919 anført i punkten 3 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående anslag till kapitalökning för år 1918 till fonden för torvindustriens befrämjande, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å *tilläggsstat* för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av kronor 2,000,000.

[3.]
Lånefond för
landsbygdens
elektrifiering.

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av ärendena angående utgifter för kapitalökning för år 1919 anført i punkten 9 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående inrättande av en lånefond för landsbygdens elektrifiering, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, såsom kapitalökning för denna fond å *tilläggsstat* för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av kronor 1,000,000.

Förlag till statsverket.

I den redogörelse, som chefen för finansdepartementet den 31 december 1917 lämnade för ifrågasatta åtgärder för förskottsväsendets avveckling och som då vann Kungl. Maj:ts gillande, omnämnde bemälda departementschef bland förskott, avsedda att ersättas med särskilda, framdeles inflytande medel, två poster, som tillhöra jordbruksdepartementets handläggning, nämligen kostnader för veterinärinstitutets nya byggnader m. m. till belopp av 277,857 kronor 84 öre samt kostnader för uppförande av nybyggnad för skogshögskolan m. m. å 397,000 kronor, tillhoppa 674,857 kronor 84 öre. Dessa kostnader hava varit avsedda att täckas av försäljningsmedel för tomter å förra veterinärinstitutets och skogsinstitutets områden i Stockholm.

I överensstämmelse med den av bemälda departementschef uttalade uppfattning, att anslag till täckande av förskott å så avsevärd storlek som de ifrågavarande borde uppföras å 1918 års tilläggsstat, och med iakttagande av nödig avjämning å beloppet, hemställer jag nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för täckande av förskjutna kostnader för nybyggnader för veterinärhögskolan och skogshögskolan m. m. såsom utgift för kapitalökning å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag,
högst kronor 674,900.

[4.]
Förskottterade kostnader för nybyggnader för veterinärhögskolan och skogshögskolan m. m.

Rörelsekapital för kristidskommissioner.

Såsom rörelsekapital vid statens verksamhet för anskaffande och tillhandahållande av livsförnödenheter har 1917 års riksdag å tilläggsstat för samma år anvisat ett reservationsanslag av 150 miljoner kronor. Med den omfattning denna verksamhet numera tagit har en betydlig ökning av detta rörelsekapital befunnits nödig. Enligt från folkhushållningskommissionen erhållna uppgifter skulle ökningen belöpa sig till förslagsvis 75 miljoner kronor. Dessa uppgifter äro emellertid endast preliminära och ytterligare utredning i frågan är därför behövlig.

I avvaktan härpå finner jag mig böra hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[5.]
Rörelsekapital för folkhushållningskommissionen.

Utgifter för kapitalökning: 1918 års tilläggsstat.

att i avbidan på den proposition angående rörelsekapital för folkhushållningskommissionen, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å *tilläggsstat* för år 1918 såsom utgift för kapitalökning beräkna ett reservationsanslag av kronor 75,000,000.

Statsrådets övriga ledamöter instämde i vad departementschefen sålunda hemställt.

Hans Maj:t Konungen täcktes därtill lämna bifall samt förordnade, att utdrag av detta protokoll skulle överlämnas till finansdepartementet för iakttagande vid uppgörandet av förslag till tilläggsstat för år 1918.

Ur protokollet:
Eric Paulson.

Tilläggsstaten för år 1918.

Propositionens justering.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **EDÉN**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **HELLNER**,
Statsråden: **PETERSSON**,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre **PALMSTIERNA**,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Thorsson föredrog för justering ett i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förut fattade, av statsrådet enhälligt tillstyrkta beslut uppsatt förslag till Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen om tilläggsstat till riksstaten för år 1918.

Hans Maj:t Konungen tacktes, enligt statsrådets underdåniga tillstyrkande, i nåder gilla berörda förslag, sådant det finnes detta protokoll bilagt; och skulle i enlighet därmed omförmälda nådiga proposition till riksdagen avlätas.

Ur protokollet:
Teodor Franzén.